

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2008

Lucie Kretová

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA**

Rozvoj osobnosti dítěte dramatickou činností

**The development of child's personality through dramatic
education**

Autor: Lucie Kretová

Vedoucí práce: MgA. Stanislav Suda

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: “Rozvoj osobnosti dítěte dramatickou činností“ vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě, fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

Datum:

.....

podpis studenta

Poděkování

Za cenné rady, náměty a inspiraci
děkuji vedoucímu mé diplomové práce
MgA. Stanislavu Sudovi.

Anotace

Diplomová práce analyzuje činnost divadelního souboru ve Staré Říši. Činnost souboru je hodnocena z pohledu dětí a jejich rodičů. Diplomová práce obsahuje základní údaje o kulturním prostředí mikroregionu a dále teoretické poznatky z dramatické výchovy.

Annotation

This diploma thesis is dealing with the topic of the theatre company in Stará Říše. It is analysing the activity of that company from the children's and parent's point of view. There are some basic facts about cultural environment in the micro-region and also some theoretical notes from dramatic education.

Obsah:

I)	Úvod	9
II)	Teoretická část	10
	2.1. Historický vývoj dramatických aktivit	11
	2.2. Současná dramatická výchova v zahraničí	14
	2.3. Dramatická výchova v Československu	15
	2.4. Postavení dramatické výchovy ve výchovném systému	15
	2.5. Složky procesu dramatické výchovy	17
	2.5.1. Téma	17
	2.5.2. Tvořivý proces	20
	2.5.3. Dovednosti	23
	2.5.4. Vztahy ve skupině	25
	2.6. Stadia vývoje jedince ve vztahu k dramatické hře	26
	2.7. Osobnost učitele a přístupy vedení	29
	2.8. Vybavení, prostory a veřejné představení	31
III)	Historie a kulturní prostředí Staré Říše	34
	3.1. Charakteristika a historie Staré Říše	34
	3.2. Počátky kultury ve Staré Říši	36
	3.3. Významné osobnosti mikroregionu	38
IV)	Dětský divadelní soubor Stará Říše	43
	4.1. Historie a současnost dětského divadelního souboru	43
	4.2. Materiální podmínky a prostory divadla	44
	4.3. Činnosti divadelního souboru	46
	4.4. Vlastní příprava na hru	49
	4.4.1. Starší herci	49
	4.4.2. Mladší herci	50
	4.5. Divadelní soubor a přehlídky divadel	52
	4.6. Letní tábory našeho divadla	56
V)	Anketní šetření	58
	5.1. Anketa dětí z divadelního kroužku	58
	5.2. Anketa rodičů dětí	68

VI) Závěr	74
Použitá literatura	75
VII) Přílohy	76

I. Úvod

Moje diplomová práce se zabývá divadelním souborem, který působí ve Staré Říši. Téma jsem si vybrala z důvodu mého dlouholetého působení v tomto souboru jako vedoucí. Úvodní část obsahuje teorii dramatické výchovy; další část základní informace o mikroregionu, který je na Vysočině velmi významný. Ve čtvrté části jsou poznatky a praktická hlediska fungování divadelního souboru ve Staré Říši. Poslední část práce je vyhodnocení dotazníků dětí, které navštěvují divadlo, ale i dotazníků jejich rodičů. Cílem mé práce je zjištění zájmu a osobní angažovanost v divadelní práci.

II. Teoretická část

„Dramatická výchova je systém řízeného, aktivního sociálně-uměleckého učení dětí či dospělých založený na využití základních principů a postupů dramatu a divadla, limitovaných primárně výchovnými či formativními a sekundárně specificky uměleckými požadavky na straně jedné a individuálními i společenskými možnostmi dalšího rozvoje zúčastněných osobností na straně druhé.“

(Valenta Josef, Metody a techniky dramatické výchovy, Agentura STROM, 1998)

„Dramatická výchova je učení zkušeností, tj. jednáním, osobním, nezprostředkovaným poznáváním sociálních vztahů a dějů, přesahujících aktuální reálnou praxi zúčastněného jedince. Je založena na prozkoumávání, poznávání a chápání mezilidských vztahů, situací a vnitřního života lidí současnosti i minulosti, reálných i fantazií vytvořených. Toto prozkoumávání a poznávání se děje ve fiktivní situaci prostřednictvím hry v roli, dramatického jednání v situaci. Je to proces, který může, ale nemusí vyústit v produkt (představení). Cíle dramatické výchovy jsou pedagogické, prostředky dramatické.“

(Eva Machková: Úvod do studia dramatické výchovy, IPOS-ARTAMA, Praha 1998)

„Dramatická výchova je jeden z pěti oborů estetické výchovy a výchovy uměním (vedle výchovy literární, výtvarné, hudební a pohybové/taneční), v němž se pracuje s prostředky a postupy divadelního umění, především s rolí hrou (hrou v roli). V dramatické výchově je tak pozornost soustředěna především na lidské jednání a mezilidské vztahy. V dramatické výchově se vychází z přirozené dětské napodobivé hry (hry „jako“), která je založena na přeměně, v níž se účastníci hry a vše, co je do hry

zahrnuto (prostor, předměty, zvuky), stávají něčím nebo někým jiným, než v realitě (aktuálním světě) jsou (vstupují do fiktivního světa, který svým jednáním aktivně spoluvytvářejí.“

(http://cs.wikipedia.org/wiki/Dramatick%C3%A1_v%C3%Bdchova,
9.4.2008)

2.1. Historický vývoj dramatických aktivit

Uplatnění divadla ve školní výchově má počátek již ve středověkém vyučování. Představení byla zpočátku uváděna jen ve školním prostředí, až později byla představení veřejná. V Evropě má velký vliv na rozvoj divadla zejména Luther, který rozšiřuje divadlo do německých vsí a měst. U nás v Čechách bylo divadlo dlouho neveřejné. Hrál se převážně na školách či univerzitách. Své specifické divadlo měli jezuité, kteří hráli zpočátku antické verše, později si psali své vlastní hry, díky tomu bylo velmi silně podporováno šlechtou a dvorem. Po bitvě na Bílé hoře pokračoval v tradici Jan Amos Komenský.

Jan Amos Komenský

„Narodil se v Nivnici. Jeho život se dělí do tří období. To první začíná na univerzitě a končí rokem 1628, druhé trvá 20 let až do uzavření vestfálského míru roku 1648 a třetí představuje posledních 14 let jeho života. Komenský se po studiích v německém Herbornu vrací do vlasti a působí jako učitel na školách jednoty bratrské. Jeho prvním dílem je Divadlo světa, mělo být encyklopedií určenou školám, ale Komenský ji nikdy nedokončil. Celospolečenské problémy své doby pojednal ve spisu, jehož název říká vše o jeho obsahu: Listové do nebe, v kterýchž chudí a bohatí před Kristem žaloby a stížnosti na sebe vespolek vedou a rozeznání býti žádají. Bitva na Bílé hoře znamenala pro Komenského katastrofu. Byl vypovězen ze země a jeho díla postupně ztrácela vliv na domácí literaturu. Díky morové epidemii ztratil ženu

a dva syny. V tomto období také píše Labyrint světa a ráj srdce. Komenský odchází do Lešna, kde ho také zastihne katastrofální požár roku 1656. Ve chvílích největšího smutku, kdy mu zemře i jeho druhá žena a na návrat do vlasti nemůže být ani řeč, píše své dílo Kšaft umírající matky Jednoty bratrské. Posledních 14 let svého života tráví v Amsterdamu. Tvoří jedinečný Orbis Pictus (Svět v obrazech 1658) a významné filozofické spisy Všeobecná porada o nápravě věcí lidských.“

(Haškovec Vít, Müller Ondřej, Kdo byl kdo, Galerie géníů, Albatros Praha 1999)

Prosadil se o zavedení her do bratrských škol. On sám se svými žáky divadlo hrál. Také napsal několik svých her. Například Diogena, Abrahám, Brána jazyků. Ve hře Abrahám zpracoval Komenský příběh. Jeho hry mají originální pojetí a vybočují v mnoha směrech z celého vývoje školských her. Komenský byl první, kdo rozlišil divadlo jako umělecký druh od školní hry jako pedagogického prostředku. Jeho cílem nebylo zobrazit konflikt, ale snaha o seznámení žáků s novými poznatky, filozofickými či náboženskými názory. Chtěl využít a zkoumat scénickou hru jako prostředek vyučování k jakékoli látce.

Hry ve škole sloužily především k naučení latiny. Až v 15. a 16. století obohacovali studenti své umění hraním antických komedií, kde získávali antický názor na svět. Divadelní hry v tomto pojetí měly čtyři úkoly: cvičit paměť, zdokonalit v latině, zdokonalit ve vystupování a vychovávat k mravnosti. Učitelé hrami chtěli zpříjemnit školskou dřinu a pokoušeli o zábavnější, hravější formu výuky. Také se snažili o zefektivnění výuky, přiblížení učiva žákům.

Komenského hrám chybí akce, jednání a charakteristika postav. Jsou zde otázky a odpovědi místo dialogů. Bohužel tyto otázky neposouvají dopředu děj. Režijně je hra uspořádána tak, že se ukazují dané věci a jevy. Není zde jednání postav. Tyto hry jsou konstruovány na principu ukázky, názornosti,

připoutání pozornosti žáků k dané látce. Hry měly ale své poslání. Pěstovaly kulturu chování a sebejistotu ve styku s lidmi.

Na jezuitských školách byla divadelní cvičení výslovně přikázána studijním řádem. Byla vypracována přesná pravidla pro zpracování textů i osnova pro daný postup.

V polovině 18. století ztratilo divadlo význam pro všechny. Navíc byla zakázána všechna veřejná představení. Přesto se ale studenti nevzdali a cvičili divadlo dále. Od této doby až dodnes je divadlo jednou z mimoškolní zájmové činnosti dětí a studentů.

V polovině 19. století se divadelní činnost začíná vracet jako mimovyučovací činnost. Do této činnosti vstupují aktivně především učitelé a kněží, kteří nejprve překládají a poté píšou své vlastní hry. V těchto hrách se dával důraz na českou řeč, na mravní výchovu v duchu náboženského názoru. Také hry obsahují momenty buditelské i dobročinné. Školní představení byla u nás prvním divadlem pro děti. V těchto školních hrách je dobro odměněno, zlo potrestáno, děti se chovají moudře jako dospělí.

Teprve na přelomu 19. a 20. století se tato situace začala měnit. Na scénu přichází pohádka, která zdůrazňovala vnější efektnost, objevují se zde taneční vložky, je zde bohaté a efektivní kostýmování. Pozitivními rysy pohádky jsou etika, jazyk, humor, živost, lidovost. Tyto prvky ustupují do pozadí a do popředí vystupuje povrchnost, která se zasadila o velkou kritiku pohádky. Dokonce se diskutovalo, zda je vůbec vhodná pro děti. Otakar Svoboda se snažil o zrovnoprávnění dramatické výchovy s výchovou výtvarnou a hudební. Dalším požadavkem bylo, aby dramatická výchova byla určena všem dětem jako jiné estetickovýchovné předměty.

V období první republiky vznikaly první pokusy o zcela nový přístup k dramatickým a recitačním aktivitám dětí. V této době se začíná uplatňovat dramatizace ve vyučování. Reformní snahy ve školství usilovaly o odstranění verbalismu staré školy. Hledaly se nové metody vyučování. Tyto metody

chtěly přiblížit školu životu, také navazovaly na dětské zájmy a dětskou potřebu aktivity. Kladly velký důraz na učení činné, proti učení pamětnému. Dramatizace se doporučovala především v prvouce, vlastivědě, dějepise, českém jazyce. Všude tam, kde bylo potřeba zživotnit příběhy lidí žákům.

Po druhé světové válce přišlo zlepšení převážně ve formě hmotné. Vznikaly nové spolky jako například pionýři. Také se vyhlášovalo mnoho různých soutěží, přehlídek dětských divadelních souborů. Vedoucí těchto souborů se rozdělily na dvě skupiny. První skupina byla politicky orientovaná, zdůrazňovala etickou a ideovou výchovu dětí a mládeže pomocí divadla. Později tento směr zcela vymizel. Druhá skupina reprodukovala a obměňovala typ efektivní pohádky, který byl chápán jako úpadkový. Tento směr přežívá dodnes.

Od šedesátých let se objevují nové přístupy k práci s dětmi na jevišti. Dává se zde důraz na přirozený dětský projev, literární předlohy či scénáře vznikají za pomoci souboru a za přispění všech jejích členů. Užívá se stále více improvizace. Také se stále více pracovníků zabývá teoretickými, pedagogickými, estetickými a psychologickými problémy dramatické výchovy.

2.2. Současná dramatická výchova v zahraničí

Ve všech zemích existuje práce sborového typu.

Například v Rusku děti učí především mluvit a pohybovat se. Učí se vcítit, představují si daný předmět. Do kolektivů byly přijímány všechny děti i tělesně postižené. Předlohou nebyly pohádky, ale příběhy, které děti zajímaly například Don Quijote, Vilém Tell.

V USA vzniklo hnutí tvořivé dramatiky v roce 1924. Zakladatelskou byla Winifred Wardová. Ale divadlo fungovalo a funguje i v dalších zemích světa. Například ve Francii byl zakladatel Léon Chancerel, ve Skandinávii Elsa Oleniusová, v Anglii Peter Slade.

Dnešní pojetí dramatické výchovy je založeno všeobecně na improvizaci. V dnešní době se usiluje o rozvoj osobnosti dítěte a o jeho

optimální začlenění do společnosti. V Anglii se dramatická výchova jako předmět vyučuje již 30 let a to především na druhém stupni základních škol. Hra je v současných anglických školách využívána jako prostředek vyučování především v primární škole (to je od 5 do 11 let věku dítěte).

2.3. Dramatická výchova v Československu

Nejčtenější je souborový typ dramatické výchovy, který má u nás nejbohatší tradici a je nejpoblárnější. Velmi často jsou provozovány v základních školách. Vyjímčně se touto problematikou zabývají divadelní a mládežnické soubory. Tyto sbory vznikají především při ZUŠ nebo při domovech mládeže.

Méně rozšířený je průpravný typ práce. Touto prací se zabývají učitelé, kteří připravují své žáky na další studium ať už na střední nebo vysoké škole. Tento typ se rozvíjí na pedagogických fakultách.

V minulých letech vládla v dramatické výchově značná chaotičnost. Je to díky tomu, že více než dvě stě let existuje dramatická výchova jen jako mimoškolní činnost. Byla a i dnes je chápána jako využití času netradičně.

2.4. Postavení dramatické výchovy ve výchovném systému

Eva Machková zařazuje dramatickou výchovu takto:

„Dramatická výchova patří do výchovy estetické. Hnutí estetické výchovy vzniklo v druhé polovině minulého století jako reakce na jednostranný intelektualismus školské výchovy i na nedostatky ve vztahu širší veřejnosti k umění, na její malou informovanost a nedostatečnost přípravy k vnímání uměleckých děl.“

(Machková Eva, *Základy dramatické výchovy*, SPN Praha 1980)

Protikladem pro toto tvrzení je fakt, že do umělecké výchovy patří i mimoumělecké estetické. Estetická výchova se neustále vrací k umění. Dětský projev nemůže být ztotožňován s uměleckou tvorbou, protože mu chybí záměrnost tvůrce. U dítěte jde vždy o jeho aktuální pohled na svět. Divadelní umění a dramatická výchova jsou dva odlišné směry. U divadelního umění je naprosto nezbytné veřejné vystoupení, protože je smyslem a cílem celé práce. Naopak v dramatické výchově je jen prostředkem, který je podřízen hlavnímu výchovnému cíli.

Moderní dramatická výchova je založena převážně na improvizaci. Uvolňuje se obsah a mnohdy i techniky a výměny rolí. Na divadelních školách připravují budoucí herce skládáním předmětů. Na univerzitách herectví je hlavním předmětem herecká výchova. Na těchto školách se učí předměty odděleně.

V dramatické výchově je však důležitý přístup globální. Děti se neučí techniky odděleně, ale vše si osvojují v souvislosti se hrou. Pro tento přístup je i důležité, aby sbor vedl trvalý vedoucí, nejlépe jeden, ale mohou být i dva, tři. Na toto také navazuje výběr látky. Látka má obsahovat zájmy dětí, díky těmto zájmům se rozvíjí jejich iniciativa, aktivita, samostatnost, odpovědnost. Učivo se nemá tříštit na fakty, má být podáno jako celek naráz a ze všech stran.

Hlavní pojetí současné dramatické výchovy

§ Pojetí kulturně politické

Je dán velký důraz na talent. Dostávají se sem jen ti nejlepší herci. Používají se zde profesionální postupy. Hry se vybírají podle diváků a ne podle souboru.

§ Pojetí kulturně pedagogické

Práce je zaměřena na středoškoláky. Studenty je třeba vést k duchovnímu zaměření. I zde režiséři čerpají z profesionálního repertoáru. V Anglii se hraje na středních školách Shakespeare a další klasikové. V Polsku se orientují na doplnění literární výchovy.

2.5. Složky procesu dramatické výchovy

Existují 4 základní složky procesu dramatické výchovy

2.5.1. TÉMA

Důležitým a základním okamžikem v procesu dramatické výchovy je volba tématu.

Teprve tehdy, když jsme v procesu zkoumání tématu dospěli k jeho formulování a ujasnili jsme si svůj postoj k němu, můžeme se pokoušet o jeho sdělení. V průběhu této práce se ještě může téma dále proměňovat a upřesňovat. Výběr témat závisí především na učiteli a také na tom, s jakým kolektivem budeme pracovat. Téma je závislé především na vyspělosti dětí, jejich zájmech a situacích a vztazích v daném kolektivu. Děti by měly projevit o dané téma zájem, ale nemusí tomu tak být vždy. Pokud děti zájem neprojeví, nemusí to být špatným tématem, ale jen špatnou motivací. Než shledáme téma špatným, zkusíme děti lépe motivovat.

Při volbě tématu můžeme použít postup Mackové Silvy.

1. „formulujeme téma v obecné rovině /*například „čas“*/
2. takto široké téma se pokusíme zúžit na konkrétnější problém /*např. „nedostatek času“, ale mohla by to být celá řada dalších možností – „vnímání času“, „minulost, přítomnost, budoucnost“ atd./*

3. pokusíme se formulovat, co toto téma pro nás osobně znamená /*např. pro mě osobně: „Nemám na nic čas“*/
4. pokusíme se formulovat, co by mohlo toto téma znamenat pro děti, se kterými budeme pracovat. Jde jen o předpoklad, založený na tom, jak jsme děti zatím poznaly, co o nich víme, co nám o sobě a svých problémech vyprávějí. / *V případě dětí ve věku obecné školy bychom mohli předpokládat např. „Nikdo na mě nemá čas“*/
5. Abychom přistupovali k procesu dramatické výchovy jako k otevřené a tvořivé práci, při které chceme objevovat společně s dětmi a ne předkládat hotové pravdy, pomůže nám, když téma formulujeme jako otázku /*“Nikdo na mě nemá čas?”*/

(Macková Silva, Dramatická výchova ve škole, Divadelní fakulta JAMU, 1995)

Výše navržený postup má své výhody, protože dramatická výchova není o vnucení učitelova názoru dětem, ale o společném hledání, objevování a toleranci k názorům ostatních lidí ve skupině. Musíme mít na paměti, že hry děti budou hrát jenom „jako“. Tématem se budeme zabývat, ne jednu hodinu, ale hned několik hodin, nebo třeba i několik měsíců. Na základě tématu musíme vybírat činnosti, ve kterých by se téma mělo projevit. Pokud téma v průběhu času prodělává změny, je to důkaz, že se s ním pracuje, proto bychom nikdy neměli trvat na striktně daném tématu. Měli bychom s proměnami tématu počítat. Na druhé straně se musíme rozhodnout, kam až změnu povolíme a kde už ji utneme. Pokud se nemůžeme hnout z místa, klidně si můžeme dovolit přivést děti zpět k původnímu tématu nebo se tématem zabývat v nové trošku odlišné rovině.

Některé hry jsou vytvořeny přímo pro dramatický kolektiv a jiné pro profesionální divadlo. Pokud vedoucí divadla píše texty sám, měl by děti co nejlépe znát a vědět, co umí. Měl by svoji třídu znát a čerpat z jejich běžného kontaktu, který mají děti mezi sebou. Při výběru textů se musíme zaměřit na vyspělost dětí, samozřejmě jejich zájmy a také musíme dávat pozor na sestavu kolektivu. I když jsou hry psané pro profesionální divadlo vyžadují úpravy, a

to především jazykové. Také zde často vystupuje vypravěč, jako spojující postava.

Početně velkou skupinou pro inspiraci jsou pohádky, ale také můžeme použít i literaturu pro děti. Máme k tomu několik důvodů – máme velký výběr témat, jsou zde symbolické situace, ve kterých se prověřuje téma. Dítě má možnost promítnout vlastní řešení do literárního příběhu.

Když už se rozhodneme pro literární předlohu měli bychom si zodpovědět následující otázky, které uvádí Silva Macková:

1. „Pojmenujeme si nejprve pro sebe téma – „O čem to pro mě je?“ /tzn. pro mě, dospělého člověka v mé konkrétní životní situaci/
2. Pokusíme se pojmenovat objektivně téma – „Přestože pro mě je to z těch a těch důvodů právě o tomhle, myslím si, že autor měl na mysli toto téma:...”“
3. Pokusíme se pojmenovat téma pro děti, se kterými budeme pracovat – „Pro mou třídu, tak jak ty děti znám, by to mohlo být o...”“
4. To, pro co se rozhodneme, zkusíme vyslovit jako otázku.

V mnoha a mnoha případech se stane, že se ve všech třech formulacích shodneme. Téma bude stejné pro mě i děti a bude se shodovat i s objektivním tématem literární předlohy. Proč potom tak složitě postupovat? Důvodem je zase jen snaha nechat co největší prostor samotným dětem, nechat práci otevřenou pro jejich vlastní názory a postoje a nenechat se předčasně ovlivnit svým dospělým viděním problému.“

(Macková Silva, Dramatická výchova ve škole, Divadelní fakulta JAMU, 1995)

Důležitým předpokladem pro úspěšnou práci je právě zájem o zvolené téma. Téma je v lekci dramatické výchovy vždy přítomno, a mnohdy je tím hlavním, na co se zaměřujeme. Je dobré, když se zvolené téma promítne do všech činností, které s dětmi v lekci děláme.

Při práci se zvoleným tématem bychom si měli být vždy vědomi toho, co právě sledujeme, ve které fázi procesu se nacházíme. V zásadě jde o to, jestli téma prověřujeme, zkoumáme, hledáme odpověď na otázku, co pro nás téma znamená, jaký je náš postoj k němu a nebo jsme již v etapě, kdy pracujeme na tom, abychom tomu, co jsme se o tématu dozvěděli, dali nějaký tvar, abychom sdělili téma a náš postoj k němu ostatním.

Jde tedy především o to, aby práce s tématem byla stále otevřená, abychom předčasně neformulovali téma jako tvrzení, ke kterému chceme děti dovést. Abychom si neustále všímali toho, co dělí na tématu zajímá a nebo naopak, co je jim ještě cizí a nemohou to pochopit.

2.5.2. TVOŘIVÝ PROCES

Je stále přítomný v dramatické výchově. Jsou to veškeré situace, ve kterých dochází k jednání, které jsou spojené s prožitkem. Jestliže má vedoucí pocit, že probíhající situace je až moc opravdová, měla by se cvičení zastavit. Žáci by vždy měli mít možnost z dané situace vystoupit zpátky do jejich prostředí, kterým může být třída, kulturní dům, klubovna aj. V těchto situacích může pracovat každý sám, ve dvojicích, v menších skupinách, nebo dokonce celý kolektiv, ať už třídní nebo divadelní. Podle toho, jak si dítě zvolí symbolickou situaci, má na výběr ze dvou možností, buď bude prezentovat sám sebe (jako on, teď a tady) a nebo přijme sociální roli, která mu byla přidělena a „já kdybych byl král, šašek, drak.“ Poslední možností je hrát úplně někoho jiného, toto je vůbec nejtěžší, vcítit se do druhého a jednat jeho způsobem.

Nejdůležitější je, že každý vidí nastolenou situaci jinak a žáci by se měli navzájem snažit pochopit a porozumět jednotlivým názorům a postojům ostatních. Máme možnost si ověřit, jak hluboce se žáci s přijatými názory a zásadami vyrovnávají.

Děti mohou hrát situace z běžného života, ve kterých se výborně orientují a to jak z domova, tak ze školy či kroužků. Druhou možností jsou známé hry s pravidly, které obměňujeme podle toho, jak nám to situace dovolí,

nebo jak my sami potřebujeme. Třetí a poslední možnosti jsou situace z fantazie, kde se objevují málo známá nebo dokonce neznámá prostředí (jiné planety, neznámé země aj.). Děti mají možnost si několikrát přehrát danou situaci a pak charakterizují své pocity, prožitky. Jestliže nejsou se situací spokojené, mohou ji přehrát znovu například s výměnou rolí.

Každá dramatická činnost obohacuje osobnost dítěte, rozšiřuje jeho obzor. Také nabízí hlubší poznání lidské psychiky. Dramatická výchova je nezastupitelný prvek, který působí na osobnost dítěte, kterou rozvíjí po mnoha stránkách – pozornosti, vnímání, obrazotvornosti, pohybu, řeči, citu a myšlení. Děti, které vystupují v divadelních souborech, jsou jistější při vystupování na veřejnosti. Dokáží se projevit, reprodukovat velké množství myšlenek, jsou schopni zpracovávat detaily. Všechny složky lidské osobnosti se rozvíjejí souběžně.

Výjimkou je pozornost, která aktivizuje jedince a vytváří předpoklad pro činnost další práce. Dramatická výchova pozornosti využívá, ale zároveň díky ní působí na rozvoj dalších vlastností. Pozornost je cílevědomá činnost, která se promítá do všech ostatních činností.

Další důležitou složkou je vnímání. Je to dynamický proces, ve kterém se uplatňuje aktivita a výběr, je ovlivněn motivací. Z velké části záleží na jedinci, jak přijme díky svému vnímání dané podněty a jak je následně zpracuje. Záleží na daném dítěti, jak si všímá nejen celku, ale i na detailů, zda dokáže na problém nahlédnout z více úhlu pohledu.

Ztvárnění dané role dítětem záleží na jeho představivosti a obrazotvornosti. Je jedním z hlavních nástrojů lidstva. Základní látkou jsou představy, tyto představy jsou založeny na předchozích zkušenostech či podnětech. Představivost reprodukuje vjemy již zažitě, kdežto fantazie vytváří úplně nové dosud nevymyšlené obrazy.

Pohyb se rozvíjí dříve než řeč. Pohyb vyvolává méně zábran, je přirozenější, snazší. Řeč je specificky lidskou záležitostí. Děti by měly mluvit

artikulovaně, měly by být schopny nechat dopovědět myšlenku svých kamarádů, dokázat svoji myšlenku dokončit.

Dramatická výchova rozvíjí i myšlení. Odlišuje člověka od ostatních tvorů. S myšlením se souběžně rozvíjí smyslové činnosti, city, pohybové výrazy.

Nezbytnou složkou dramatické výchovy jsou city. City dělíme na dvě skupiny. Jednoduché základní city jsou emoce (radost, strach, hněv, nadšení). Vyšší city jsou sentimenty (láska k rodičům, k vlasti, city etické).

V dramatické výchově dochází k uvolnění citů, které jsou díky společenským vlivům potlačeny. Děti mohou ukázat svoje city navenek a nikdo je za to nebude odsuzovat, protože toto chování je součástí hry. Děti si ve hře mohou zkusit mnoho sociálních rolí, do kterých by se v normálním životě nikdy nedostaly. Hraní divadla je skupinová záležitost, je velmi důležité si osvojit skupinové cítění.

Děti se rády svěřují, bohužel je málokdo v dnešní době poslouchá. Tato možnost se jim naskytuje v dramatické výchově. Potřeba sociální komunikace je jednou ze základních potřeb člověka. Je to potřeba sdělovat a být poslouchán, naslouchat a slyšet ostatní. Je zde velmi důležitá představa, že někam patřím, že beze mě by kolektiv nemohl fungovat, protože já jsem důležitý člen našeho týmu.

Při práci s dětmi musíme vycházet ze hry. Při hře pozorujeme, jak se děti chovají, jaké myšlenky je napadají. Osoba, jednání a děj jsou základními složkami dramatické výchovy. Osoby můžeme i personifikovat ze světa zvířat, věcí. Každá osoba se ocitá v nějakých vztazích k dané situaci. Nesmí zde chybět ani konflikt. Akční pole jednotlivých osob se protínají a vytváří se konflikty. U menších dětí v průpravných fázích není konflikt, ale pouhé dění. Dění znamená zárodečné podoby dramatického děje, ve kterém je obsažen i prostor. Jestliže děti hrají přidělenou postavu, měly by do ní vkládat svůj prožitek. Nejlepší prožitky jsou ty, na které dítě přijde samo. Velmi často se stává, že učitel ukáže, jak má dítě prožívat svoji roli. Chce aby po něm dítě prožitek opakovalo, což je velká chyba. Hrozí nebezpečí, že se dítě začne

podceňovat, je nesamostatné a může se zabrzdit jeho představivost. Děti mohou získat pocit, že nikdy nedostihnou prožitkem svého učitele. Prožitek má citové zabarvení a vztahuje se k duševním stavům. Profesionální herci musí provádět prožitky přirozeně, reálně, musí zapojit vědomí, díky kterému vytvoří celou svoji postavu. Kouzelným slůvkem k prožitku je slůvko kdyby. Tímto slůvkem se dají vytvářet různé situace a je vidět okamžitá reakce. K tomuto slůvku se přidávají další jako čas, místo, fakt.

U menších dětí je potřeba vedení učitele, který vstupuje do hry a vede děti správným směrem. Sebeuvědomování u dítěte se mění s věkem. Téměř vždy bývá škodlivé, protože dětem roste sebevědomí a předvádění se a na druhé straně vede k ostychu k trémě.

Dramatickou stavbu si osvojují převážně starší děti. Menší děti v předškolním a mladším školním věku chápou hru po částech a celek jim uniká. V tomto věku dítě není schopno použít improvizaci. Základem těchto částí je metoda volného řazení epizod, někdy se jí říká metoda „korálková nebo navlékácí“. Díky tomu děti obsáhnout dílčí části a nemusí se orientovat v rozsáhlém textu, ve kterém by se stejně ztrácely.

Děti dokáží od útlého dětství rozpoznat dramatické žánry (opera, drama, muzikál), ale i dramatické druhy (činohra, opera, balet, loutkové divadlo).

2.5.3. DOVEDNOSTI

V dramatické výchově získávají děti mnoho dovedností. Tyto dovednosti se týkají řeči, pohybu či schopnosti pracovat s jednotlivcem nebo skupinou. Samozřejmě tyto dovednosti získávají děti postupně. Začínáme od základních dovedností, ke kterým patří například udržení pozornosti, uvolnění se, podpora a rozvoj fantazie a představivosti. Další dovednosti se týkají především komunikace a to překonávání zábran při komunikaci, používání hlasu a těla, ale také prostorové citění a vliv prostoru na slovní komunikaci. Dále by děti postupně měly zvládat vcítit se do druhého a přijmout jeho roli, reagovat na

podněty, které mu jsou nabízené, pracovat s materiálem, předmětem, ale i třeba loutkou. Děti by měly zvládnout používat výtvarné, hudební, ale i literární prostředky.

Postupem času se snažíme, aby děti v těchto dovednostech byly lepší a lepší. Neklademe na děti nepřiměřené nároky, ale snažíme se je podporovat v tom, v čem mají osobní předpoklady, a budeme posilovat jejich sebedůvěru. Výše uvedené dovednosti, ale mohou děti uplatit i kdekoli jinde. Ať už ve škole nebo v osobním životě.

Některé děti mají vlohy, což jsou vrozené dispozice. Pokud se tyto vlohy nerozvíjí, tak se nemusí projevit. Někdy děti, které jsou cílevědomé, jsou lepší než ty, které mají vlohy. Vlohy jsou velmi silné a výrazné a umožňují mimořádné výkony již v útlém dětství.

Silva Macková ve své knize uvádí:

„Některým dětem bude samozřejmě způsob práce v dramatické výchově vyhovovat více. Máme na mysli děti spíše temperamentní, extrovertní, které nemají žádné problémy se zábrany při komunikaci. Sklouznou často k „předvádění se“, za množstvím slov se neskrývá plnohodnotný obsah, bývají necitlivé k ostatním a jejich jednání může být motivováno hlavně touhou prosadit se, vyniknout, být úspěšný.

Dětem spíše introvertním může pak necitlivě vedená dramatická výchova přinášet až stresové situace. Jsou „nuceny“ projevit se nějak před ostatními, ačkoliv vůbec necítí tuto potřebu. Jejich prožitky ale bývají často velmi silné a hluboké. Neměli bychom je nechat uzavírat se víc a víc do sebe.,,

(Macková Silva, Dramatická výchova ve škole, DIFA JAMU, Brno 1995)

V souboru můžeme mít děti nesoustředěné, nepozorné a také děti, které práce nemusí „bavit“. Tohle závisí na rozvinuté povaze a myšlení, ale také na podpoře v rodinném prostředí.

V dramatické výchově jsou ale vyrušující děti větším problémem než jinde. Může se stát, že takové dítě nám naruší celou naši hodinu. Dítě se snažíme zaměstnat a motivovat k práci.

2.5.4.VZTAHY VE SKUPINĚ

Mnoho činností v dramatické výchově probíhá ve dvojicích, menší skupinkách nebo ve velké skupině. Výrazněji se zde proto objevují skutečné vztahy ve skupině nebo mezi dětmi ve třídě. První problémy nastanou při dělení dětí do určitých skupin. Při rozdělování dětí do skupin se učitel snaží vytvořit skupiny, které budou ochotny a schopny spolupracovat. Musíme dávat pozor na to, abychom ve skupinkách neměli více průbojných nebo naopak zakřiknutých dětí. Také se děti mohou lišit v odlišnosti názorů na danou situaci. V tomto případě mohou vyjít napovrch například problémy z domova, rasové problémy či problémy sociální úrovně.

Pokud je někdo silně odmítán, můžeme pomocí hry otočit tuto situaci proti jiným dětem, aby si i ony vyzkoušely jaké to je být odmítán. Použijeme k tomu obvyklých dětských her v různých obměnách. Na vztahy ve třídě bychom měli dávat pozor. Se vztahy ve třídě pracujeme neustále a promyšleně. Silva Macková má na tuto problematiku takovýto názor:

„Nejvíce můžeme udělat, budeme-li se soustavně věnovat vytváření příjemné pracovní atmosféry a vztahů /cesta k tomu vede podle našich zkušeností přes poskytování pozitivních zážitků/. Je určitě lepší předcházet problémům, než je řešit. Vyplatí se tedy pracovat promyšleně a soustavně se sociálními tématy v obecné rovině a počítat s tím, že nalezená řešení ovlivní i jednání dětí v situaci, ve které se ocitají a v situacích, do kterých se v budoucnu dostanou.“

(Macková Silva, Dramatická výchova ve škole, DIFA JAMU, Brno
1995)

2.6. Stadia vývoje jedince ve vztahu k dramatické hře

§ Nejmladší období

V tomto období je zahrnut věk od 3 do 6 let věku dítěte. Spontánní dramatické hry se objevují už u batolat. Ovšem řízená výchovná činnost se projevu je až v mateřské škole. Ve věku od tří do šesti let je hra hlavním zaměstnáním dítěte. Hra je pro dítě velmi zajímavá a také snadno pochopitelná už z toho důvodu, že si ji dítě vymyslí samo. Do hry se promítají všechny podněty a zkušenosti, které dítě z předchozího života má. Věci, o kterých nemá dítě ponětí, nahrazuje ve hře fantazií. V tomto věku zná dítě jen souhrn jednotlivých prvků. Také si často hraje jen „jako“. U dětí jsou jasné představy o daných postavách – vodník je zelený, čert je ušmudlaný, princezna má dlouhé vlasy. Dítě v tomto věku chce poznávat předměty okolo sebe. Pokud nemá dostatek předmětů potřebných ke hře, použije ty, které dostupné jsou, např.: při hře na vojáky nemá pušku, tak ji nahradí klacíkem. Dítě si s předmětem hraje, provádí s ním i reálnou situaci, to znamená, že s klacíkem střílí jako s puškou. Hra nemá začátky, konce, pouze trvá a opakuje se. Když je dítě starší, tak se přidávají postupně pravidla hry. Malé děti si dokáží hrát jen v malých skupinách, čím jsou starší, tím se počet jejich členů ve skupině zvyšuje. Děti mají rády básničky a rytmicke hry s danými pravidly.

„Všechny hry tohoto období postrádají dramatickou stavbu a dějovou uzavřenost a jejich principem je buď pravidelné opakování stále téže situace jednotlivce, dvojice, anebo nekonečné, více či méně obměňované plynutí daného námětu. Zpravidla nelze mluvit o ději, ale spíše o dění, o plynutí jednotlivých tematicky k sobě volně vázaných epizod.,,

(Machková Eva, Základy dramatické výchovy, SPN Praha 1980)

§ Prepubescence

Má dva stupně a věk dětí se pohybuje od 6 do 11 let. V tomto věku se u dětí rozvíjí motorika, ale také zájem o reálný svět. Na dětech je vidět celková potřeba pohybu (skotačí, hopsají, běhají...). Tuto potřebu bychom neměli utlumovat, protože jinak je dítě nervózní, rozmrzelé, nesoustředěné. Tuto potřebu utlumíme typicky dětskými hrami jako je vybíjená, honěná, a ostatní hry s míčem. Dívky jsou lepší v jemné motorice, jako je krásné písmo, u chlapců se zase více projevuje vytrvalost, rychlost a síla.

○ První stupeň

První stupeň jsou děti ve věku od 6 do 8 let. Díky škole se mění postavení dítěte ve společnosti. Navazuje kontakty se svými spolužáky, s dospělými. Hra je již izolovaná a neprojevuje se ve všech činnostech dítěte. Děti v tomto věku mají v jednom uzlíčku slzy i smích. Vznikají také první přátelské vztahy. Skupiny kamarádů jsou velmi ovlivněné proměnami, ale mívají svá tajemství, pomáhají jeden druhému. Některé děti si získávají vedoucí roli žáka ve třídě. Připoutávají si k sobě ostatní děti. V tomto věku jsou děti otevřené, chtějí se svěřit a pochlubit. Rády si povídají.

○ Druhý stupeň

Druhý stupeň začíná od osmého roku života dítěte a končí kolem jedenáctého roku. Po osmém roce života hra ustupuje do pozadí. Děti si ze her vybírají hry konstruktivní (stavebnice). Díky tomu se dost často u těchto dětí uplatňuje loutkařství. Děti jsou schopné si samy vyrobit loutku, naučí se s ní pracovat. V tomto věku také dokáží přiměřeně ovládat své emoce. V tomto věku u dětí je velmi málo rozvinut soucit. Proto děti dokáží být velmi surové a kruté, ale přijímají názor autority nekriticky.

U starších dětí devítiletých až jedenáctiletých se stávají oblíbené hry bojové, tábornické. V těchto hrách se promění děti ve své vysněné hrdiny (indiány, kovboje, zálesáky, detektivy apod.). Děti hrají hry, které jsou promyšlené, naplánované, jsou detailně propracované. Hry se často opakují donekonečna, protože děti baví. Vytváří se u dětí kamarádství. Nefunguje ve třídě kolektiv jako celek. Děti jsou schopny v daných hrách improvizovat, ale také nepoznají jaké věty jsou v textu důležité a které se mohou vypustit.

§ Období puberty

Patří mezi nejsložitější období vůbec. Věková skupina dětí je od 11 do 15 let. Je složitá především pro vychovatele. Osobnost dítěte je v tomto věku značně vychýlená. Dítě je chvíli šťastné, chvíli smutné, samo se ve svých pocitech nevyzná. V tomto období končí spontánní dramatické hry. Objevuje se hra na spolky a také se vyhraňuje konflikt, ve kterém je obsažena tajemnost, romantika (zříceniny, hřbitovy, exotika, opuštěné budovy). Hry v tomto období jsou promyšlenější, pevnější, než dříve. Děti chápou vztahy mezi jevy, hledají vlastní postoje a vlastní výklady. Také začínají logicky myslet a již se neučí jen nazpaměť. Výrazněji se projevují vlohy a schopnosti. Děti v tomto období často používají vulgarismy. Objevují se nové city, přecitlivělost, negativismus vůči dospělým, ale objevuje se i nenávisť. Bohužel jsou tyto city izolované, proto jsou neopodstatněné, nevyrovnané. V tomto věku chtějí děti individuální přístup, chtějí ocenit své schopnosti, vlohy, zájmy, také si projevuje rozdíl mezi chlapci a děvčaty. Pokud hrát s takovými dětmi hru, měla by řešit jejich vlastní problémy a měla by jim být blízka. Děti v této době se stydí zveřejňovat své city.

§ Období adolescence

Toto období se nazývá také obdobím dospívání. Objevuje po 15 roku věku života dítěte. Lidé vstupují do života a hledají své místo. Chtějí být bráni

vážně a chtějí samostatně do života zasahovat. Mají velký zájem o literaturu. Zájmy mládeže nejsou těkavé, ale často se orientují na jeden směr. Rádi sní a již není citová labilita, chtějí se vyrovnat dospělým. Veřejné vystoupení je zcela přirozené. Lidé zvládají obsahové, ale i formální prvky dramatu a literatury. Svoji postavu dokáží pochopit i po stránce psychické, ale nedokáží ji ještě plnohodnotně přenést na jeviště.

2.7. Osobnost učitele a přístupy vedení

Jsou dva druhy učitelů. První z nich jsou více zaměřeni na svůj obor, což je na druhém stupni základních škol a říká se jim logotropové. Druhým typem učitelů jsou učitelé zaměřeni na děti, jsou převážně na národních školách. Říká se jim paidotropové.

Učitel by měl vyprávět srozumitelně, tak aby mu žáci rozuměli, ale také aby on byl schopen poslouchat žáky. Nevýhodou je, že učitelé nemají dostatek odborné přípravy.

Ideálním typ učitele by měl mít absolvovanou hereckou školu a měl by mít dostatek učitelských schopností.

Učitel dramatické výchovy by měl umět používat svůj hlas k motivaci dětí, k navození dané situace. Měl by dokázat jasně a srozumitelně dávat pokyny a vysvětlovat činnosti dětí. Mimořádně důležitou vlastností je tvořivost a hravost. Učitel by měl zvládnout hru a ochotně do ní vstupovat s dětmi a radovat se z ní. Neměl by od dětí požadovat nic, co není ochoten udělat sám.

Silva Macková ve své publikaci uvádí:

„Nejdůležitější v práci učitele je jeho chtění, tj. to, co je pro něj motivací při práci. Učitel by neměl být motivován snahou vymyslet a realizovat co nejlepší lekci prostě proto, aby byl sám dobrý. Jeho největším „chtěním“ by měla být snaha, aby děti něco dokázaly, něco společně objevily a vytvořily. Jeho práci by měla charakterizovat důvěra v děti, v jejich schopnosti a možnosti. Bude-li takto přistupovat ke své práci, bude otevřenějším

podnětům, které děti nabízejí, jejich vlastním nápadům, bude jim lépe pomáhat při rozvíjení jejich schopností.“

(Macková Silva, Dramatická výchova ve škole, DIFA JAMU, Brno 1995)

Mezilidské vztahy v každé skupině by měly být dobré. Samozřejmě v tomto směru záleží na vedoucím či učiteli, jak dokáže kolektiv stmelit. Děti by si měly pomáhat. Prostředí divadelního souboru dává dítěti jistotu, že někam patří, že je pro někoho potřebný. Vedoucí v tomto souboru by měl dokázat vyslechnout a pochopit všechny děti. Ony sem chodí s pocitem, že se mohou svěřit se svými starostmi a problémy, které vedoucí vždy pochopí a poradí, jak problém řešit.

U menších dětí je potřeba vedení učitele, který vstupuje do hry a vede děti správným směrem. Sebeuvědomování u dítěte se mění s věkem.

V kolektivu je důležitá potřeba seberealizace – potřeba uplatnit se, dosáhnout úspěchu, souhlasu, potřeba smyslu života. Tato potřeba je u každého jedince jiná. Toto je důvod, proč by se mělo kolektivně chválit. Učitel by měl svůj kolektiv znát a vědět, kdo je v čem dobrý a tyto vlastnosti vyzdvihnout. Pokud učitel musí dítě kritizovat, jeho přístup by měl být ale pozitivní. To znamená např.:“ Teď jsi hrál skvěle, ale moc ti nebylo rozumět, myslíš, že by jsi mohl přidat na hlase?“ Poučení vede k tomu, že dítě chce zkusit danou pasáž znovu a lépe. Kritika ho neodradí, právě naopak, pomůže mu k lepším výkonům. Jestliže skupina zažije úspěch, měla by to být hra, na které se podílejí všichni a ne jen pár jedinců, nebo dokonce učitel či vedoucí.

Když skupina začíná, často z ní odchází její členové, protože se třeba neshodnou s vedením. Nebo naopak jejich představy o práci jsou jiné, než jaké by si přáli. Problémům lze předejít skupinovým či dílčím rozhovorem. Také lze sestavit sociogram, kde se pokládají dětem konkrétní otázky, s kým by jsi si chtěl povídat apod. Děti odpovídají písemně a papír podepíší. Údaje se zpracovávají do tabulky, vedoucímu údaje napoví, kdo je nejlepší a kdo je naopak nejhorší. Může tyto problémy řešit.

Ve vedení souboru jsou tři přístupy – autoritativní, liberalistický a demokratický.

Autoritativní přístup – vedoucí je dominantní, svůj postoj si udržuje příkazy, zákazy a normami. Za porušení jsou přísné tresty. U tohoto vedoucího je malé uspokojování potřeb. Pokud vedoucí odejde, nechávají žáci práce.

Liberalistický přístup – většina členů se účastní rády, ale produktivita je malá. Hádky, chaos jsou na denním pořádku.

Demokratický přístup – rovnoprávně se diskutuje o problémech. Jsou povoleny odchylky. Výkony jsou trvalé a kvalitní. Účast členů je vysoká, činnost skupiny je velmi vysoká. Členové jsou s prací v divadle plně spokojeni. Mají zájem o práci a chtějí pracovat samostatně bez dozoru.

Učitel dramatické výchovy by měl být tvořivý, ale také by mu neměla chybět představivost a fantazie. Měl by brát ohled na děti. Na jejich zázemí v rodině, na výchovné poměry. Neustále musí přehodnocovat jejich schopnosti. Děti by v něm měly mít útočiště a oporu. Měl by umět se do dětí vcítit a pochopit jejich pocity, nálady.

Přístup kladoucí důraz na tvořivost nazveme asimilační, protože jeho podstatou je přizpůsobování si skutečnosti. Čerpat můžeme z reality, ale také z chyb dětí. Jestli že se děti naučí žít s chybou, má to na jejich život blahodárný vliv, mohou díky chybě dokreslit přednosti své osobnosti a najít sebe sama.

2.8. Vybavení, prostory a veřejné představení

Existují dva extrémy:

- § nejsou vhodné prostory ani vybavení. Děti nemají dostatek prostoru pro vlastní činnost a tvorbu. Místnosti jsou špinavé, neútulné.

§ jsou profesionálně zařízené budovy. Je zde opona, pomáhají zde techničtí pracovníci, kostýmy se půjčují z půjčoven nebo se šijí podle návrhů apod.

Oba extrémy jsou škodlivé a nežádoucí. Výborný prostor je dost velký, čistý, útulný. Děti mají dostatek místa pro svou činnost, mohou ležet ne zemi, mohou se rozběhnout, aniž by hrozilo, že něco rozbijí. Místnost potřebuje zatemnění. Zařízení by mělo zajistit sezení při diskusích. Velký význam má sezení v kruhu, protože jsou si všichni rovni a každý vidí na každého.

Kroužek by měl mít k dispozici osvětlovací tělesa, hudební nástroje, kostýmy jsou víceúčelové, patří sem různé doplňky, například klobouky, kousky textilu, odložené šaty, které se smějí poškodit.

Podle Evy Machkové je ideální:

„Ideální by bylo, kdyby v komplexu místnosti pro dramatickou výchovu byla i klubovna, pohodlně vybavená a členům skupiny kdykoliv přístupná, kde by si mohli číst, hrát společně stolní hry, vyrábět si různé drobnosti pro dramatickou výchovu, kreslit a malovat a kde by popř. mohla skupina i posedět. Součástí vybavení pro dramatickou výchovu je i knihovna obsahující jak teoretickou a metodickou literaturu a odborné časopisy pro učitele, tak zásobárnu látky – dětskou i ostatní krásnou literaturu a dramatické texty.“

(Machková Eva, Základy dramatické výchovy, SPN Praha 1980)

Veřejné vystoupení je srovnatelné s jinými představeními, může se zaznamenávat. Cílem divadla je působit na obecnost prostřednictvím představení. Repertoár musí oslovit především diváka. Když se přidělují role, musí se brát ohled na to, jak role zapůsobí na jedince, pak teprve na obecnost. Představení je výsledkem celé práce. Představení mohou být formální a neformální. Formální je veřejně oznámeno, prodávají se vstupenky, je v určité budově. Hraje se veřejně před cizími lidmi. Neformální představení je zveřejněno jen v určité skupině. Vstupné se nevybírání nebo jenom vstupné

dobrovolné, hraje se v jakýchkoliv prostorách (tělocvičny, sály), které nemají speciální vybavení. Hraje se tedy „mezi svými“.

III. Historie a kulturní prostředí

Staré Říše

Stará Říše je specifická oblast na Vysočině a proto ji blíže charakterizují.

3.1. Charakteristika a historie Staré Říše

Stará Říše je vesnička na Českomoravské vrchovině. Leží 12 km východně od Telče. V současné době má 668 obyvatel a nadmořská výška 587 m. V roce 2007 jí byl navrácen titul Městys Stará Říše.

V tomto roce se slavilo 750 let o první písemné zmínce o Staré Říši při této příležitosti se také konal sjezd rodáků. Byla uspořádána výstava fotografií, významných výtvarných děl a různých činností obce v místní základní škole, otevřel se veřejnosti kostel i fara, aby si místní rodáci mohli prohlédnout, co vše se tu za poslední léta změnilo. Posezení a občerstvení zajišťovala místní mládež, samozřejmě v tělocvičně, která je v současné době děním všech důležitých událostí ve Staré Říši.

Ke Staré Říši také patří chatová osada Kladina. Je to rekreační oblast s postaveným táborem pro děti. Nedaleko je stejnojmenný rybník, který je nově vybagrován díky dotacím z Evropské Unie.

„Stará Říše je velice starou osadou. Připomíná se už ve 13. století. roku 1257 bylo biskupem Brunonem rozhodnuto, že patronát zdejší dědičně náleží Ludmile z Hrádku a jejímu synu Markvartu, že však kněze na faru má ustanovovati klášter Novoříšský, kterému patřil velký i malý desátek z obce. Později drželi někteří šlechtici jen půl dědiny, ostatní části pak různí majitelé. Ve 13. a 14. století byli to tedy páni z Hrádku a Perštýna, v 15. a 16. století proslavený starý rod Valdštýnů. Zdeněk z Valdštýna zúčastnil se odboje proti císaři Ferdinandovi II. Propadnul panství a jen útekem do ciziny zachránil život. Zboží konfiskované královskou komorou koupil roku 1623 Rombald, hrabě z Collato a San Salvatore. Stará Říše zůstala vedle některých sousedních

městeček a vesnic součástíou svěřenského panství Brtnického až do roku 1923. Nynější, na živu dosud jsoucí, ale ve Vídni žijící člen tohoto rodu, bezdětný, jmenuje se Emanuel Josef Antonín. Po jeho smrti připadne panství státu.,,

(Kronika obce Staré Říše 1. část)

Název obce vznikl stejně jako u Nové Říše z německého označení rudého šterku gruss, Griess a souviselo patrně s dolováním již v době předkolonizační. Obě Říše byly odlišeny přívlastky Stará (1257) a Nová (1457) nejprve v latinském a německém znění.

Od roku 1892 funguje hasičský spolek. Byla zde postavena Orlovna, kde cvičil soubor téhož jména. V porevolučních letech se Orlovna dostala do kritického stavu a musela se částečně zbourat a postavit nová. Přestavba se konala v letech 2000 – 2002. V současné době má tělocvična všestranné využití. Slouží místní škole při tělesné výchově, pořádají se zde akce divadelního souboru – Mikulášská besídka, karneval, den matek.... Konají se zde také turnaje ve fotbale přípravky a dále turnaje dospělých lidí v nohejbale, volejbale. Přísálí tělocvičny, kde je postaven malý bar se stoly a židlemi, slouží k mnoha rodinným oslavám. Ve Staré Říši je základní a mateřská škola, římskokatolická farnost Stará Říše.

Kostel Všech svatých byl postaven roku 1758, kdy byl původní kostel zničen požárem. Požárem padla skoro celá vesnice. Zůstala jen škola a dva domy. Vesnice byla vystavěna znovu. V roce 1917 byl odebrán k válečným účelům zvon z kostelní věže a také malý školní zvonek. V roce 1924 byly koupeny nové zvony. Na městečku byl postaven památník padlým v první i druhé světové válce

Místní knihovna byla založena roku 1921 učitelem Praisem. I přesto, že půjčování knih je zdarma, návštěvnost knihovny je velmi nízká.

Máme zde dvě hřiště jedno je velké fotbalové, které bylo postaveno již v roce 1970, a druhé je nové, díky dotacím z kraje Vysočina. Nové hřiště je pod školou a slouží místním dětem k trávení volného času a samozřejmě škole při hodinách tělesné výchovy.

3.2. Počátky kultury ve Staré Říši

O počátky staroříšské kultury se zasloužili především učitelé a kněží z místní vesnice. Pořádaly besedy na kulturní témata – T. G. Masaryk, aj.

První zmínky o ochotnickém divadle jsou zaznamenány již v kronice z roku 1923.

Divadelní představení pořádána zřídka. Jeviště staré, neúplné a obecnostvo divadelně nevyspělé, takže účast bývá malá. Kromě toho se nedostává ochotníků, kteří by hráli. Celkem vzato kulturní život je nepatrný, ale věřím pevně, že se zdvihne až mladší generace nastoupí na místo starších.

Republikové sdružení dorostu ve Staré Říši pořídilo si pěkné jeviště, na kterém také hrálo. Průčelí jeviště namalovali zdarma pan řídící Novák a učitel Klouček. Opona je zdrhovací.

28. říjen 1926 byl oslaven přednáškou a divadlem za veliké účasti. V roce 1927 divadelní spolek odehrál čtyři představení. Bohužel se kronika nezmiňuje více.

Rok 1928 konáno několik divadelních her. Sdružení republikového dorostu a školní děti sehrály pěknou hru: „ Pro tatíčka Masaryka“. Přestavení se konalo 4. března.

V roce 1932 Republikový dorost spolu s místní osvětlní komisí uspořádal zdařilou výstavku ovoce, obilí a plodin hospodářských. Výstavka byla umístěna v radnici a pěkně uspořádána, takž se všeobecně líbila. Návštěvníci z celého okolí hromadně se jí zúčastnili a neskrblili chválou.

V roce 1959 škola sehrála divadlo Zkoušky čerta Belínka. Také v roce 1960 žáci národní školy sehráli hru Honza a čaroděj.

Další zmínka v kronice o kulturních akcích je až v roce 1976.

Kulturní činnost brzdí okolnost, že Stará Říše nemá vhodné prostory. Jediným místem pro pořádání kulturních akcí je kinosál, který již naprosto nevyhovuje velikostí a vybavením dnešním podmínkám, přesto, že byla v únoru provedena nová elektroinstalace a sál byl i s přilehlými místnostmi vymalován. Jako první akce byla plánována 7.3. oslava MDŽ. Když byl sál plně obsazen občany a žáci mat. školy a ZDŠ připraveny na vystoupení, zjistilo se, že nad šatnami hoří krov a střecha. Všichni přítomní v klidu a rychle vyklidili sál, kde ihned zasáhli požárníci a s pomocí místních občanů oheň likvidovali.

Oslavy 1. máje byly zahájeny již 30. dubna, kdy byl uspořádán lampiónový průvod k vatře za účasti žáků ZŠ a MŠ i příslušníků ostatních občanských složek. V tomto roce se také konal dětský den na hřišti u Jechovce. O rok později byl také karnevalový průvod spolu s hrami na den dětí.

„Rok 1977. Kulturní život v obci trpí tím, že v obci není vhodný sál pro pořádání různých akcí. Starý kinosál nevyhovuje ani vybavením, ani kapacitou a také kulturnost prostředí je již nízká pro dnešní náročnou dobu. Kino promítá pravidelně jednou týdně, poněvadž však je dnes již v každé rodině nejméně jeden televizor, je návštěvnost kina slabá a pouze při promítání atraktivním filmů je počet diváků vyšší.“

(Kronika obce Stará Říše 1. část)

Kulturní dění v poválečné době jsem konzultovala s místním pamětníkem panem Václavem Preisem. V poválečné době fungovalo ve Staré Říši hned několik divadelních souborů. Divadla hráli převážně dospělí lidé. Divadelní soubor měl každý podnik v místní obci tzn. – Dřevařský nábytek, Sokol, Tírna – továrna na zpracování lnu. Soubory si půjčovaly kostýmy z divadel Jihlavy a Prahy, tyto kostýmy jim přicházely poštou. Divadlo hrály i děti ve škole, kostýmy si šily samy. Ve Staré Říši bývaly dva sály Orlovna a Sokolovna. Když se pořádaly akce tak probíhaly v obou sálech. Později se

z Orlovny stala tělocvična a ze Sokolovny kulturní sál, který nevyhovoval požadavkům doby (viz výše).

Od 50. let se každoročně pořádaly Silvestrovské večery, které byly plné zábavy, scének a hudby. Kromě této zábavy se u nás pořádaly plesy. Každý rok bylo několik plesů, které pořádaly různé organizace - Tírna, Sokol a Hasiči. Nesměla chybět ani tombola. Velmi slavnostní bylo tzv. předtančení. Tančilo 32 dospělých lidí – 16 mužů a 16 žen tzv. národní tance = česká a moravská beseda. Tančilo se ve 4 kolech po 8 lidech. Předtančení obsahovalo i jiné národní tance jako polku, valčík. Toto předtančení nesmělo chybět na žádném plese. Za druhé světové války se pořádaly plesy tajně v truhlářských dílnách a za vesnicí na lesních mýtinách.

Ve Staré Říši také působil orchestr, který se jmenoval Karafiát. Vznikl v roce 1946 a měl 10 členů, z toho 7 bylo ze Staré Říše a 3 z okolních vesnic. Hráli na tanečních zábavách v okolí. Orchestr fungoval 10 let.

Od podzimu do jara, vždy v neděli odpoledne, se v místním kinosále pořádal „Čaj o páté“. Scházeli se zde obyvatelé obce, poslouchali hudbu, tančili a užívali si společenské legrace.

Tradiční masopustní průvody nesměly chybět ani v naší obci. Samozřejmě se pořádaly dny dětí na hřišti u Jechovce.

3.3. Významné osobnosti mikroregionu

Stará Říše patří do mikroregionu Telečsko. K významným osobnostem tohoto regionu patří Josef Florian, Otto Stritzko, Otokar Březina, Ivan Martin Jírous.

§ Josef Florian

Narodil se v rodině venkovského tesaře 9. února 1873 ve Staré Říši. Ve 12 letech studuje reálnou školu v Telči a po maturitě pomáhá jako učitel v Kostelní Myslové u Telče. Studuje vysokou školu techniky v Praze a poté Filozofickou fakultu Karlovy university. Poté se stává profesorem v Náchodě.

Často se dostával do rozporů s učiteli i ředitelem a proto ve školství pracuje pouhých 10 let. Z Náchoda se stěhuje do Staré Říše a zakládá nakladatelství Dobré dílo. Jako prvního spisovatele vydává Léona Bloye. Nakladatelství vzniklo 7. 12. 1900. Florian se žení a se svojí manželkou bydlí u bratra Jana na Hladově. Začal rozesílat zdarma první archy Zoufalce. Pravou rukou v rodině a při vydávání mu byla svobodná sestra Antonie zvaná „teti“, ta mu pomáhala vychovávat děti v duchu „staroříšském“ a sháněla peníze na vydávání. Když zájem o knihy rostl, nemohli se již zasílat zdarma, bylo třeba je přibližně ocenit.

Josef Florian byl posedlý touhou najít poklad. Měl vizi, že jednoho dne najde poklad a bude mít hodně peněz na vydávání knih. Nezůstalo jen při kroužení kuličkou nad pohlednicemi, ale vyráželo se na zlatokopecké výpravy přímo do terénu. Ať se snažili sebevíc, poklad nenašli.

Florian nenáviděl školní docházku. Říkával: „Ve škole jsem se naučil podvádět a všem neplechám“, proto se zuby nehty bránil, aby jeho děti nemusely do školy. Mnoho dětí neučil, ony se učily samy. Měl zásoby vzácných knih a obrazů, děti si je vyprosily, starší poučovaly mladší a už pohlížením na umělecká díla si tak vytříbily vkus, jak vidět na dřevorytech Michaelových nebo Metodějových. Děti byly plny snahy co nejvíce vědět a umět samy. Všechny děti jim záviděly jejich svobodu, ale Floriánovy děti zase záviděly jim, že mohou chodit do školy. Učily se jen někdy a to převážně číst a psát, touhu už měly samy. Knihy, které děti četly, vybíral Josef Florian. Samy se naučily hře na klavír a na harmoniu, takže Metoděj se stal varhaníkem na Břevnově a ve Staré Říši obstarávaly kostelní zpěv. Josef Florian měl 12 dětí, které až na výjimky žily ve Staré Říši. Děti se jmenovaly, Metoděj, Michael, Marie, Jan, Václav, Gabriel, Eva, Josef, Marta, Joachim, Františka, Josef Václav. Všechny děti našly uplatnění v umění např. grafikové, ilustrátoři, překladatelé převážně z francouzštiny. Zvláště bych chtěla zmínit jen některé z nich.

§ Metoděj Florian

Byl nejstarším z dvanácti dětí. Jako varhaník působil v Praze – Břevnově v kostele sv. Markéty. Hrál mistrovsky na varhany, sbíral lidové písně a balady, mistrně ilustroval knihy. Byl velice skromný, takže není tak známý, jak by si zasloužil. Nejznámější je jako řezbář. Vyřezal na 400 velkých kostelních betlémů a stejný počet betlémů menších, domácích.

§ Marta Florianová (1903 – 1973)

Četla nábožné knížky o životě světců a příběhy z Bible. Její touha byla vstoupit do kláštera. Otec to však nedovolil. Její znalosti v Písmu svatém dosahovaly mimořádného rozsahu. Když zestárla oslepla, ale byla nesmírně vděčná každému, kdo jí předčítal z knih. Byla to pro ni bolestivá a těžká rána, když nemohla pracovat, ani číst, jak byla po celý život zvyklá. Svůj úděl však snášela klidně s pokorou a odevzdaností. Měla na starosti sklad Dobrého díla.

Hosté si z dětí často tropili legraci a vysmívali se jim. Děti se hostům raději vyhýbaly. Pan Jakub Deml, byl ale výjimkou. Na něj se těšili a on si s nimi hrával. Dovážel jim dárky a učil se poznávat svět kolem nich.

Josef Florian byl i proti tomu, aby se Marie vdala za Ottu Stritzka. Bojovala se svým otcem 10 let, ale nakonec zvítězila a svého milovaného si vzala.

Josef Florian zemřel 29. prosince 1941 ve Staré Říši na zápal plic. Vydal ve svém nakladatelství 450 titulů. Spolupracoval s Jakubem Demlem, Otokarem Březinou, Janem Čepem, Janem Zahradníčkem, Jaroslavem Durychem. Objevil autory jako například Franze Kafku, Chestertona, Yeatse, Sherwooda aj.

Málokde se píše o jeho manželce Františce. Vzorně se starala o domácnost. Často stávala nad prázdnými hrnci, do nichž neměla co dát.

Nezbylo ji nic jiného, než se vydat s trakařem do Cidliny za bratrem Ludvíkem, aby přivezla pytlík mouky. Polaskání s dětmi bylo považováno za projev sentimentality, za cosi nevhodného, jako se neslušel vůbec žádný otevřený projev mateřského citu. Tak se s dětmi laskala jen očima. I přesto, že byla v domě poslední služkou, často jí bylo vytýkáno mnoho věcí, měla velmi často na rtech písničku, kterou zpívala svým dětem. Zemřela ve věku 80 let 14. února roku 1962.

V současné době žije poslední syn Josefa Floriana Gabriel. Ve Staré Říši žijí vnoučata a pravnoučata Josefa Floriana, kteří pokračují v tradici umění. Například Magdaléna Florianová – ilustrátorka a malířka. Stejně tak Juliana Jirousová je ilustrátorka. Celá rodina se pokouší o obnovení Dobrého díla, zatím neúspěšně. Knihovnu, kterou pracně a těžce dával dohromady Josef Florian, a která měla vysokou hodnotu, jeho příbuzní rozkradli a po částech rozprodali do antikvariátů. Dnes v knihovně zůstaly jen prázdné police, teskně zející prázdnotou.

§ Otto Stritzko

Narodil se 2. února 1908 v Jaroměřicích nad Rokytnou. Studoval gymnázium v Moravských Budějovicích, kde propadl a odešel na učitelský ústav do Brna. Navštěvuje Josefa Floriana a poté se žení s jeho dcerou Marií Florianovou. Mají dvě děti dceru Julianu a syna Jakuba. Byl to český malíř, grafik a jeden z nejlepších českých restaurátorů. Vystavoval jako první český malíř ve Vídni.

(Zejda Radovan, Jaroměřice nad Rokytnou kulturní, Akcent, 2006)

§ Otokar Březina – Václav Jebavý

Narodil se 13. září 1868 v Počátkách. Maturoval na reálném gymnáziu v Telči. Pracoval jako učitel v obecné škole v Jinošově a později v Nové Říši. Po smrti svých rodičů se do Počátek již nikdy nevrátil. Redaktor František

Roháček mu „přidělil“ pseudonym Otokar Březina, který si pak i přes to, že se mu nelíbil, básník ponechal. V letech 1895 – 1899 mu vychází sbírky Tajemné dálky, Svítání na západě, Větry od pólů, Stavitelé chrámů. Tyto sbírky vyšly nákladem Moderní revue v Praze v redakci Arnošta Procházky. V roce 1901 se stěhují do Jaroměřic nad Rokytnou. Zde Otokar Březina působí jako učitel na měšťanstkové chlapecké škole a později i na dívčí měšťanské škole. O 18 let později byl jmenován na Karlově univerzitě čestným doktorem filosofie, od téhož roku mu byl snížen učitelský úvazek. Dostává nabídku na Masarykově univerzitě v Brně, tu ovšem odmítá. Stává se členem České akademie věd. Umírá 15. března 1929 v Jaroměřicích nad Rokytnou.

(Zejda Radovan, Jaroměřice nad Rokytnou kulturní, Akcent, 2006)

§ Ivan Martin Jirous

Narodil se 23. září 1944 v Humpolci. Vystudoval FF KU dějiny umění. Je významný český básník, publicista a vůdčí osobnost undergroundu. Mnoho lidí ho zná pod přezdívkou Magor. Od roku 1969 uměleckým ředitelem rockové skupiny The Plastic People of the Universe. Byl dvakrát ženatý. Jeho druhou ženou byla Juliana Stritzková. Dcera výše uvedeného malíře. Jirous byl několikrát vězněn za svoji ilegální činnost. Narodili se jim dvě dcery Františka a Marta. V současné době žije Jirous v Praze a zbytek jeho rodiny ve Staré Říši. Jeho manželka Juliána Jirousová maluje obrazy svatých (pokračuje v rodinné tradici). V současné době Ivan Martin Jirous jezdí do Staré Říše navštívit své dcery a vnučky.

K jeho dílům patří například Magorův ranní zpěv, Magorova krabička, Magorova mystická růže, Magorovy labutí písně. Pro své dvě dcery napsal sbírku básní Magor dětem.

IV. Dětský divadelní soubor Stará Říše

4.1. Historie a současnost dětského divadelního souboru

Divadelní sdružení dětí ve Staré Říši hraje divadlo již od roku 2004. Vzniklo na základě scének, které si děti samy připravily a nacvičily za hodinu sportovních her. Pak své nápady ostatním dětem představily. Soubor měl na začátku 13 dětí ze Staré Říše. Texty si půjčili od bývalého pana ředitele místní Základní školy pana Fatra. První pohádka se jmenovala o Honzovi a princezně Zlatovlásce.

Rodiče a vedení obce nás nebralo příliš vážně, takže jsem si vše museli zařídit sami. Jelikož v naší obci není kulturní dům, museli jsme využít nově opravené tělocvičny, ve které je jeden metr široké pódium. Místní truhlářská dílna nám vyrobila dřevěné rámy na kulisy a do nich uřízla sololitové desky, které si děti samy namalovaly. Také nám vyrobili nastavitelné pódium, které se vždy na divadlo postaví a pak zase složí. Je dlouhé asi 150 cm. Problém ale je, že je velmi těžké a náš soubor není schopen toto pódium postavit sám. Potřebujeme k tomu nejméně tři dospělé muže.

První oblečení bylo ušité doma maminkami, nebo nalezené ve starých šatnících. Začátky byly velmi těžké, nevěděli jsme jak začít co dělat. Rekvizity jako paruky, žezla, jablka si děti vyráběly samy.

Zpočátku jsme zpívali písničky bez hudebních doprovodů, protože jsme neměli elektrické varhany ani klavír, na který by se dalo doprovázet. Ale i přesto si děti složily vždy na konec každé pohádky písničku, ve které se objeví všechny postavy, tak aby se každý mohl uklonit.

V roce 2006 se divadlo rozdělilo na mladší a starší herce a to především z kapacitních a věkových důvodů, protože v tu dobu chodilo do divadla 22 dětí.

To bylo vůbec nejvíce za celé fungování divadla. Pohádku, která by obsahovala tolik dětských rolí, jsme bohužel neměli. Prvních pár let jsme nacvičovali pouze pohádku za celý rok, představení jsme zahráli třikrát a tím naše činnost skončila.

V současné době má divadelní soubor 7 starších herců a 12 mladších herců.

Naše divadlo je skupinou smíšenou. Starší členové jsou pro mladší děti vzorem a oporou. Mladší děti je napodobují a odezírají, také společně překonávají trému a ostych. Starší děti se učí trpělivosti, ochotě mladším pomoci. Je velmi těžké budovat mezi dětmi vztahy, protože starší herci si myslí, že oni hráli divadlo vždycky výborně a nikdy se to neučili. Ale to není pravda. Občas jim musím připomenout, jak těžké byly jejich začátky. Každý se musí učit. Pro všechny děti je důležitá komunikace mezi sebou.

Každé září vyhlašujeme nové náborové. Mohou přijít jakékoliv děti. Neděláme žádné náborové mluvy ani ničeho jiného. Spíše jim ukážeme naši místnost, která je vyzdobena a kde trávíme volný čas, a řekneme jim, co se v našem divadle děje. Pokud ale děti chtějí přijít během roku, je to trošku složitější, ale situaci vyřešíme podle chystaných představení. V posledních letech se v naší obci a okolí rodí málo dětí, takže fungování divadla do budoucna nevidím příliš růžově, ale budeme se snažit ho zachovat, co nejdéle to půjde.

4.2. Materiální podmínky a prostory divadla

Soubor od začátku trénoval v prostorách nové tělocvičny, je zde teplo, světlo, ale bohužel se zde nedá zatemnit úplně, při představení se musí čekat, až se venku setmí; To v zimě není problém, ale v létě trošku ano. V létě se začátek představení posouvá třeba na devatenáctou hodinu večerní. Jelikož se pořádá představení v sobotu, tak nikomu pozdní čas nevadí.

Minulý rok jsme si pořídili zesilovač do varhan a mikrofon. Varhany, se kterými jsme celá léta pracovali, byly dětí, ale tento rok jsme si konečně

pořídili vlastní. Nevýhodou zkoušek v tělocvičně je to, že při každé zkoušce musíme vyndat potřebné kulisy z místnosti, která je za pódiem, a zase kulisy uklidit. Kulisy jsou těžké a proto tuto práci obstarávají chlapci nebo více dětí dohromady. Než se nachystá prostor ke zkoušení, tak to zabere dost času, takže sice zkoušky začínají každý pátek v sedmáct hodin, ale sraz je již ve tři čtvrtě, aby se vše stihlo připravit. Místnost za pódiem slouží jako příruční sklad všeho, co na danou hru potřebujeme. Jsou zde příslušné kulisy a další rekvizity. Máme hudební nástroje jako triangel, činely, flétničky. Kostýmy nám darovala slečna z Rozseče, která je měla z divadla Bratří Čapků v Brně. Divadlo kostýmy vyřazovalo a ona si je vzala. Pak nám je předala. Ze začátku nám chyběly převážně šaty na princezny a také vesnické oblečení pro služky a dívky z vesnice. Postupem času se kostýmy došily, díky mé mamince a paní Pokorné, která je švadlenou v důchodu, ale přesto nás neodmítla.

Také spolupracujeme s Horáckým divadlem v Jihlavě, kde je velmi milý pan ředitel. Oblečení, které je vyřazeno z jejich šatníků, nám přenechávají a my ho zužitkujeme dále. Samozřejmě si vybíráme jen to, které se nám hodí, nebo které bychom v budoucnu mohli někdy upotřebit. Jsou zde různé šaty, ale i například části oblečení, které se dají přešít v to, co my zrovna potřebujeme.

V současné době díky dotaci, kterou jsme dostali obměňujeme a zařizujeme naše vybavení, takže kostýmů by mělo být dost. Stejně tak paruky, které jsme si tvořili sami z vlny, si nyní můžeme pořídit opravdové.

Minulý rok jsme dostali celé podkroví v naší nové tělocvičně. Tato místnost nám dříve sloužila jako šatna, ale jelikož je dost velká, vyrobili jsme si z ní klubovnu. Posbírali jsme nábytek na půdách, dali jsme si sem velký jídelní stůl. Sezení jsme uspořádali do kruhu, děti tady také mají nástěnky s diplomy a se svými fotografiemi. Někdy, když je vhodná příležitost, probíráme a plánujeme, co vše bychom chtěli ještě ve Staré Říši udělat. Posledním návrhem bylo, že se děti budou starat o místní zeleň, což je pomník padlých hrdinů, a parčík na městečku. Také chtějí pořádat tábor pro všechny děti z místní obce, jak to dělal bývalý ředitel, pan Fatr. Který bohužel nedávno

zemřel. Chtěli bychom na tuto tradici navázat, ale musíme alespoň rok počkat. V této místnosti rozebíráme co se bude dít, jaké hry budeme hrát. Malujeme zde kulisy, vyrábíme různé pomůcky do divadla. Klubovnu máme sice jen půl roku, ale je to velká výhoda, protože nemusíme blokovat tělocvičnu, když něco potřebujeme vyrobit. Dříve jsme vždy museli ohlásit na obecním úřadě, že chceme vyrábět kulisy, a oni nám to buď povolili, nebo ne. Záleželo to na obsazení místní tělocvičny. V současné době se může tělocvična plně obsazovat jak v přísálí, tak uvnitř a my můžeme tvořit své pomůcky, aniž bychom narušili její chod. Také zde máme veliké skříně, do kterých si zamykáme naše vybavení. Bohužel už ho máme tolik, že se nám do skříní všechno nevejde. Jediným problémem, na který jsme narazili, je to, že klíče od naší klubovny mají všichni lidé, kteří mají klíče od tělocvičny, takže se tam mohou bez problémů dostat. To je velký problém, protože my zde uklidíme, za týden se vrátíme a věci jsou rozházené. Také se nám stalo, že nám někdo rozbil kočárek, který jsme potřebovali k jedné pohádce. V současné době je na obci jednání o výměně zámku, aby do naší klubovny nepovolání lidé neměli přístup.

Využíváme prostory malé půdy, kam schováváme kulisy, které zrovna nepotřebujeme, ale na tuto půdu se dostaneme jen my. Takže se nám ještě nic neztratilo ani nám nikdo nic nerozbil.

4.3. Činnosti divadelního souboru

V posledních dvou letech se snažíme více zapojovat do společenských aktivit naší obce. Na každé představení máme plakáty, které si sami vyrobíme a pozveme široké, daleké okolí.

Pohádky

Pohádku cvičíme od podzimu do léta. Tak jak trvá školní rok. Pohádky si rozebereme a „přichystáme“ od září do konce října. Pak si necháme pauzu na vánoční program a přehlídku divadel a asi od poloviny března do poloviny čí

konce května nacvičujeme naše pohádky. Premiéra pohádek se vždy koná ve Staré Říši. S divadlem jezdíme i po okolních vesnicích a školách. Hrajeme pro Dlouhou Brtnici, pro školu v Nové Říši, ale nejraději hrajeme pro Budíškovice, kde je i dům s pečovatelskou službou. Zde se starají o psychicky nemocné pacienty, kteří se chovají jako děti, a kterým se vždy zavděčíme. Snažíme se společnými fotografiemi a otázkami vykouzlit úsměv na tváři. Zde nás vítají s otevřenou náručí nejen pacienti domova, ale i základní a mateřská škola. Hry hrané v této vesnici a úspěch, který zde děti sklidily, jim pomohl znovu najít radost ve svých rolích a v práci, kterou dělají rády.

Tento rok se kulturní dům v Budíškovicích opravuje, takže zde bohužel hrát nebudeme, což je dětem velmi líto.

Den dětí

Naše divadlo připravuje každoročně den dětí, který se koná na hřištích, v lese apod. Minulý rok jsme den dětí pojali jako cestu pohádkovým lesem. Děti zde plnily úkoly podle toho, která postava na stanovišti byla. Například u ježibab se děti musely trefit šiškou do koše, u Hejkala zase ručkovaly po laně u rybáře lovily rybičky aj. Na každém stanovišti děti dostaly razítko za splnění úkolu, a když došly na konec trasy, a ukázaly víle kartičku se všemi razítky, dostaly za odměnu balíček sladkostí a dárečků.

Diskotéka na ukončení prázdnin

Tato akce je novinka, která měla velký ohlas u dětí. Představa, že mohou být dlouho vzhůru a nemusí jít brzy spát, je velmi lákala. Diskotéka byla spojená s hrami jednak v družstvech, jednak samostatně. Bohužel musím říci, že se konala v tělocvičně, protože ten den přšelo. Do tělocvičny jsme natáhli koberce, aby se neumazala podlaha, a ty se pak dětem pletly pod nohy.

Vánoční program

V roce 2007 jsme poprvé vítali u ve Staré Říši advent a slavnostně jsme rozsvěcovali stromek. Nacvičili jsme pro tuto příležitost desítku koled, které jsme zpívali při zapálených prskavkách v úplné tmě a na koledu Tichá noc se rozsvítil stromek na městečku. Pod tímto stromkem stál divadelní soubor a zpíval koledy. Týden na to jsme měli Mikulášskou besídku, kde se děti učily básničku pro Mikuláše a kam přišlo 75 dětí z naší obce a okolí; to je výborná návštěvnost na tak malou obec. Pro děti byl nachystán program v podobě soutěží a společných her, za které získávaly razítka. Za razítka a básničku dostaly od Mikuláše balíček sladkostí.

Tyto akce měly veliký úspěch u obecnstva. Jelikož byly v naší obci poprvé přišlo se na ně podívat bezmála 200 lidí.

Karneval

Konal se za podpory Obecního úřady ve Staré Říši. Tato akce měla velmi malou návštěvnost. Přišlo pouze 50 občanů. Zde bylo vidět, že jakmile rodiče mají pro své děti připravit kostým, je to pro ně problém. Přesto se mi tato akce líbila. Děti jsme si rozdělily do skupin, ve kterých jsme hráli soutěžní hry. Také jsme dětem ukázali hru zvanou „elektrika“. U této hry byly děti v klidu a dávaly pozor, aby někdo něco nespletl.

Nechybělo ani vyhlášení nejkrásnějších masek. Nejkrásnějších masek bylo vyhlášeno deset, ale i ostatní masky dostaly odměnu.

Staroříšánek

V březnu roku 2008 vyšlo první číslo Staroříšánka. Což bude dvouměsíčník pro místní a přespolní děti. Je to časopis plný hádanek, soutěží, luštění. Objevují se zde významné osobnosti a také důležitá místa v našem okolí. Staroříšánka jsme vytiskli ve 30 svazcích a hned první prodejní den, což

byla sobota, byl vyprodán. Takže jsem se rozhodli ještě dotisknout dalších 30 svazků.

4.4. Vlastní příprava na hru

4.4.1. Starší herci

Starší herci hrají divadlo od jeho vzniku, nebo přišli o rok později. Je jich ve skupině celkem šest, poměr dívek ku chlapcům 3:3. Jelikož jsou chlapci v pubertálním věku, je někdy velmi těžké udržet jejich pozornost a působí problémy skupině. Děvčata si je však dokáží srovnat. Chlapci na jejich názor a pochvalu čekají a jsou jí velmi potěšeni, i kritiku snáší lépe od dívek, než ode mne. Starší herci zkouší nové scény několikrát za sebou, dokud nejsou spokojeni se svým výkonem. Melodie závěrečných písní si složí dospělé dívky samy. Chlapci zase obstarají technickou stránku divadla.

Společně vybereme pohádku, která by se líbila většině a dokázali bychom ji počtem osob zahrát. První měsíc texty pouze čteme a připravujeme vše potřebné na pohádku. Rozebereme dané situace, oblečení, kulisy. Co vše je potřeba sehnat, kdo co má doma, co se koupí apod. Další měsíc začínáme zkoušet s kulisami, oblečením, s texty v rukou pouze jedno či dvě dějství. Postupně se dospívající herci učí text a rozšiřuje se velikost hry. Nemusí tolik učit roli, protože znají okraje svého rozhovoru a improvizují. Nebojí se přidat si do textu svá slova nebo dokonce věty. Také se dostávají do role lépe, stačí jim jen přečíst scénář a už ví, co a jak mají dělat. Snažíme se vtáhnout do hry i obecenstvo, takže herci pokládají publiku otázky. Samozřejmě s malým publikem se komunikuje lépe.

Plakáty a veškeré přípravy na představení tj. nachystání a úprava místní tělocvičny, zvládají starší herci již plně sami, nepotřebují asistenci dospělých.

4.4.2. Mladší herci

V mladších hercích je jednom jeden chlapec, jinak samé dívky. Celkem je zde 11 členů. Zde není problém ani tak s kázní jako s povahami jednotlivých dětí. Neustále na sebe žalují, ostře se kritizují. Snažím se tomuto problému čelit hraním různých týmových her – židličky (každé dítě si stoupne na svoji židličku a musí se dostat z jednoho konce místnosti na druhý – okolo nich je moře, ve kterém žijí nestvůry. Když židlička silně udeří o podlahu, nebo děti promluví, nestvůra se vzbudí a židličku jim sebere, nebo jim stáhne do moře mluvícího člena. Hra spočívá v tom, že se děti musí bez pomoci řeči domluvit a musí si podávat židličky, tak aby žádná z nich nebouchla o zem). Z počátku tato hra dělala veliké obtíže. Děti neustále mluvily, spíše se hádaly, ale nevzdávaly to, až po měsíci tréninku se dostaly z moře všichni. Tyto hry dětem velmi pomáhají si uvědomit, že nejsou samy a že divadlo není jen o nich, ale o kolektivu.

Mladším dětem spíše vybírám pohádku já. Snažím se, aby byla vtipná a aby se kolektivu líbila. Vždy vyberu například tři nebo čtyři pohádky a děti si pak na základě mého stručného výkladu vyberou co chtějí hrát.

Jelikož jsou menší a čtení jim jde pomaleji, utvoříme skupinky, které si přečtou buď jednotlivá dějství, nebo určitý úsek a každá skupinka si zapíše, co budeme potřebovat. Pak se kolektiv domluví, co kdo má doma a může to donést. Také role se zde vybírají jinak. Já vždy charakterizuji danou osobnost a děti si jí vyberou. Někdy se děti samozřejmě přihlásí více, ale na konci výčtu osob se přece jen domluvíme. Vybíráme pohádku, kde je i více osob, než je dětí, takže někdo hraje dvojroli.

S menšími dětmi nečteme celý text, ale jenom části. Každý týden zkoušky čteme jedno dějství neustále dokola a děti zkouší reagovat na věty svého partnera. Děti si myslí, že se text musí naučit slovo od slova a jsou pak velmi nešťastné, když jim nějaké slovíčko vypadne. Neví jak dál a často se „zasekávají“. Proto se často učíme text obměňovat a také zjednodušovat. Říkám dětem, že lidé neví, co je v jejich textech napsáno. Ten text nikdy

neviděli a tak nemohou opravovat chyby. Nevadí, když něco zapomeneš, ale musíš umět reagovat na danou situaci. Děti se také často chytají posledních slov či skupiny slov předchozího mluvčího. Jenže když mluvčí zapomene, neví co mají říci. To je také velká chyba. Opět rozhovorem a rychlými reakcemi se snažíme tomuto předejít. Snažíme se dávat si hru do logických souvislostí. Toto se stává převážně novým členům divadla. Pokud děti hrají více než 1 rok, už se naučí reagovat na situace, které na pódiu nastanou.

Děti mají jasnou představu toho, co a jak má vypadat. S dětmi v divadle si povídáme o prostředí, ve kterém budou hrát. Například královská síň, peklo, čarovný les – povídáme si s dětmi, co všechno by mohlo v pekle či v královské síni být. Co je pro nás reálné a dá se to sehnat a co bude jen na kulisách namalované. Jelikož nemáme moc prostoru, s vybavením si pomáháme jen iluzivně. Jejich nápady se sepíše a pak se namalují na kulisy (sololitové desky 200 cm x 100 cm, zasazené do dřevěných rámců). Na tyto desky se objekty nejprve předkreslí křídou a později domalují balakrylem. Děti rády hrají přidělené postavy. Řekneme si, jaká by postava měla být - zlá, nafoukaná, hodná. Nejprve nechám děti, aby si postavu rozmyslely samy, a pak jim v nejasnostech pomohu. I přes úvodní diskusi děti reagují svými nápady i během hry. Jednotlivé obrazy se cvičí dokola, ale děti pořád přicházejí s něčím novým. Také se musí usměrňovat, abychom se v tom vyznali a vybíráme tu nejlepší variantu. Samozřejmě, je nejlepší taková scéna nebo pohyb, na který dítě přijde samo. Lépe si ho pamatuje a také se v něm lépe cítí. Všechny děti takovéhle schopnosti nemají, a tak jim musím pomoci. Nejprve je nechám hledat samotné a když vidím, že se to nedaří, nebo že tam situace nepatří, opravím je. Když se dítě dopouští chyby a pořád ji opakuje, ukážu mu chybu sama a pak ji opravím. Dítě porovná a posoudí jaký postoj je lepší. Vždy na konci má pohádka nějaké poučení. Společně se nad tímto poučením zamyslíme a většinou děti vymyslí písničku na danou pohádku. V textu písní se objevuje potrestání zla a odměna dobra. Také se tam promítají všechny postavy z dané pohádky, protože se na písničku děti uklánějí svému publiku.

Mladší děti se při zkoušení scének neustále vracejí a chtějí svoji práci zdokonalovat. Občas i odhalí svoji chybu „Teď mi Luci asi nebylo rozumět, vid’? Tak já to zkusím ještě jednou, jo?“ nebo „Jé, já jsem stála celou dobu zády k tobě, já to musím zopakovat.“ Nebo „My jsme měli ještě zpívat a ne jenom běhat vid’?“ Za tyhle momenty jsem velmi šťastná, protože už děti nekritizují já, ale ony samy ví, kde udělaly chybu. Pro ně je to velké poučení, příště si na uvědomělou chybu dají větší pozor.

Velkým problémem snad u každého začínajícího herce je řeč. Nejčastější chyby začínajících, ale i pokročilých herců, jsou polykání koncovek, komolení slov, malá intenzita hlasu, neotvírání úst (není rozumět, co dítě chce říci). Tomuto předcházíme jazykolamy, prodlužujeme dech – říkanky na jedno nadechnutí.

Děti vidí pohádku velmi opravdově. Když se někomu něco nepovede, tak ho kolektiv podpoří. Znovu zkusíme hrát daný úsek, než se do role dostane. Čím déle děti hrají divadlo, tím větší získávají životní zkušenosti, mají méně trémy, nebojí se postavit za to, co dělají. Ověřují si to, co umí, nebo co se naučily.

4.5. Divadelní soubor a přehlídky divadel

Jezdíme na přehlídku divadel do Jihlavy do divadla Na Kopečku již třetím rokem. Tato přehlídka se jmenuje Docela malý festival a pořádá ho ZŠ Havlíčkova ve spolupráci s městem Jihlava. O této přehlídce jsem se dozvěděli z novin a rozhodli jsme se, že se jí zúčastníme. Velkou chybou bylo, že jsem si prvně nezjistila, jak bude přehlídka vypadat. Já jsem zjišťovala požadavky, ale pořadatelé řekli, že je jedno jak naše pohádka bude vypadat. Kdyby stanovili jasná pravidla, udělali by lépe.

Jelikož jsme byli zvyklí hrát pohádky, které trvaly i hodinu, dále jsme používali kulisy, které nám pomáhaly vytvořit scénu, kterou nemáme ve svém divadle. Faktem zůstává, že jsme do této doby byli zvyklí pouze na kladné hodnocení. A to podle mě byl jeden z důvodů, proč se souboru tato kritika tolik

dotkla. Chtěli jsme ukázat, co umíme, jenže to nebyla pohádka na přehlídku divadel. Setkali s velikou kritikou a neúspěchem. První, co nás odradilo, bylo jednání pořadatelů, kteří nám nevysvětlili, kde se máme převléci, kam si máme dát oblečení apod.

Druhým negativem byla samotná kritika. Po dokončení pohádky si nás porota zavolala a jmenovitě říkala chyby hercům, kteří si kritiku samozřejmě připouštěli více než jindy. Kritika vypadala asi takto: Proč jsou děti oblečené tak, jak jsou oblečené, proč máme tak složité kulisy a délka pohádky je taková, jaká je. Vůbec nebrala porota ohledy na to, jaké zázemí máme v našem prostředí a s čím se musíme potýkat. Že si nemůžeme dovolit hrát bez kulis, protože nemáme trvalé pódium s pozadím a látkou. Že bychom na vesnici neuspěli při hraní v civilním oblečení. Dali nám zde najevo, že jsme pouze „vesnický“ soubor. Byl velký rozdíl mezi vesnickými a ostatními divadly z Jihlavy. Vesnické soubory hrály a byly oblečení tak, jak postavy pohádky vyžadovaly. Jihlavská divadla hrála v civilním oblečení. Což je základním požadavkem v této přehlídce. Také je fakt, že ostatní účastníci již na přehlídce někdy byli a už věděli, co se tam bude dít. V něčem měla porota pravdu, ale na druhou stranu mohla alespoň něco každému souboru pochválit a ne všechny jen zkritizovat.

Po tomto neúspěchu, který porota ostře vytkla dětem, se jim vůbec nechtělo znovu hrát. Trvalo mi půl roku, než jsem je z této krize dostala. Po této zkušenosti odešli z divadla dva herci. Slova, která vyšla z úst poroty, pomalu všem docházela až doma. Také jsem následky viděla hned na další schůzce divadla. Děti byly otrávené, nechtěly hrát, komunikovat, pracovat. Byla jsem velmi rozzlobená, že nějaká soutěž, která trvala jeden den mi rozbíjí moje tříleté snažení.

Dala jsem dětem na výběr, že můžeme zkusit hrát na vesnici „moderní“ divadlo v civilním oblečení, ale ony odmítly. Je to neúnosné z pohledu naší existence. Když něco nacvičíme, tak se snažíme to vesnici předvést v nejlepším světle a na oplátku nám lidé z vesnice přispějí na naše fungování. Já i děti

víme, že kdybychom předvedli jedno představení v civilním oblečení, už by na nás lidé nepřišli. A to si nemůžeme dovolit.

Zřejmě mám děti, které se nevzdávají a které chtějí neustále bojovat. Proto se rozhodly, že pojedou na soutěž znovu. Tentokrát s Kyticí od K. J. Erbena. Velmi jsme omezily kulisy a pomůcky na hru. Musím říci, že oproti minulému festivalu se mnoho změnilo. Chování pořadatelů bylo velmi vstřícné a pozorné, také děti dostaly odměny. Tentokrát byla změna v tom, že se sešli jen vedoucí kroužků a porota sdělovala kritiku jen jim. Já jsem kritiku dětem přenesla, což bylo určitě lepší, než při prvním představení. Děti se s kritikou ode mě vypořádávají daleko lépe a bez takových návalů emocí, jak tomu bylo poprvé.

Tento rok, jsem se rozhodla, že se neúčastníme přehlídkové soutěže divadel. Pořadatelé mě ale sami kontaktovali a prosili o naši účast. Děti se rozhodly jet na přehlídku ještě jednou. Já jsem chtěla jet na soutěž pouze s menšími herci, ale starší herci s tím nesouhlasili a tak nakonec jel celý soubor. Hráli jsme pohádku O stromečkovi (viz příloha č. 7.1.). Tato pohádka je naše staroříšská. Respektive si ji vymyslela moje babička. Pouze jsme ji upravili, přidali role a řeči postav. Pohádka O stromečkovi je moderně zpracovaná i když text je velmi starý. Děti si vymyslely spoustu písní s vlastním doprovodem hudebních nástrojů – kytara, flétny a varhany.

Do Jihlavy jsme tento rok jeli s nadšením a menší děti se strachem, co se bude dít, a jak všechno bude probíhat. Tentokrát porota kritizovala celý soubor. Jejich kritika byla přímá a jasná. Nebrali ohled na dlouholetou práci a zkušenosti některých starších vedoucích a ostře jim vytýkali různé věci. Například, že povídání O pejskovi a kočičce je zastaralé. Dalším problémem byla reprodukováná hudba, kterou si soubory pouštěly z cd nosičů; to také porota ostře kritizovala. Velkou vlnu kritiky sklidily klasické pohádky, např. Sněhurka nebo Šípková Růženka. Pohádky byly překrásně zpracované od školních souborů, bohužel byly „klasické“ tzn. – král měl korunu a hermelín, královna měla překrásné šaty, apod. Tato kritika se ale netýkala jen oblečení,

ale také zpracování. Porota si stěžovala, že pohádku Sněhurka viděli už stokrát a pořád stejně. Ať to soubory zkusí zpracovat jinak. Tohle byly nejčastější připomínky poroty k ostatním souborům.

Kritika neminula ani naši pohádku ale, byla za ty roky, které jezdíme na Docela malý festival minimální. Naopak chvála rostla. Bylo to díky tomu, že do poroty přibyla nová posuzovatelka, která nás neviděla a byla nestranná. Také ona hlasovala pro náš postup do dalšího kola soutěže, bohužel se to nepodařilo. Pochválila jsem děti a řekla, že to byla nejkrásnější pohádka, jakou jsme na festivalech kdy předvedli.

Porota se snažila mě přesvědčit, že způsob hraní divadla moderně, je budoucnost divadel. Ale já s tímto nesouhlasím. Dnes je svět tak moderní a tak pokrokový, že lidé a děti nemají na nic čas. Jsou přehlcneny moderními věcmi. Tak proč se nezastavit a podívat se na krásnou, českou, klasickou pohádku, tak jak má být? Přiznávám, že nám dá daleko více práce, ale děti tato práce neuvěřitelně baví a mají ji rádi. Dalším plusem, proč hrát klasické pohádky klasickým způsobem, je fakt, že máme vysokou návštěvnost našeho divadla. Proč nutit lidi a herce k něčemu, na co si budou těžko zvykat a násilně je k tomu vést? Až na naše představení bude chodit málo lidí, můžeme uvažovat o změně. Porota na to argumentovala tím, že na naše divadlo chodí jen babičky a ty jsou rády, že vidí své vnučky a vnuky hrát. Ale to není pravda. K nám se schází celá vesnice bez ohledu na příbuznost. Také hrajeme v okolních vesnicích například v Nové Říši, Dlouhé Brtnici.

Jedna jediná věc mě na tom všem mrzí. Věnovali jsme čas hře, která nebyla úspěšná. Kdybychom nacvičovali svoji hru, tak jsme mohli na Velikonoce předvést vystoupení v naší obci.

Výborná kulturní vložka byly pohádky od Františka Hrubína, které hráli pacienti z psychiatrické léčebny. Jmenují se Studánka a jsou výbornými herci. Ukázali dětem, že i oni, i když jsou handicapovaní, dokáží zpívat, nahlas mluvit a hlavně prožívat dané role. Mým dětem se toto divadlo velmi líbilo a dávali najevo obdiv a chválu těmto lidem.

4.6. Letní tábory našeho divadla

První rok jsme za odměnu jeli do kina Olympia do Brna. Měli jsme svůj vlastní autobus, který nás tam dovezl a také na nás čekal. Vzali jsme s sebou ještě děti z vesnice, abychom obsadili celý autobus. Děti byly tímto výletem nadšené.

Každé léto se snažím s dětmi za odměnu jezdit na pobytové tábory. V prvních letech fungování divadla jsme jezdili do nedaleké vsi, do bývalé školy, kde se dětem moc líbilo. Bydleli jsme v jedné místnosti, ve které se i topilo, ve druhé místnosti byla jídelna a tam se konaly společenské akce. Ke škole patří také hřiště, které je oplocené a nedaleko se nachází rybník ke koupání. Také nesměla chybět stezka odvahy a samozřejmě scénky, které si pro děti samy od sebe připravily. Z této základny jsme jezdili na výlety po okolí. Navštívili jsme památky Telče a Nové Říše.

V roce 2007 jsme byli s menšími herci v Kouřimi. Je to město nedaleko Kolína. Moje spolužačka Pavla Kuncová zde vede skautský tábor, kam nás pozvala. Jelikož se v tomto městě natáčelo Bylo nás pět, byly děti nadšené. Také jsme navštívili okolní vesnice a Kolín. Spali jsme venku pod stany, což děti vůbec neznají. První noc jim byla veliká zima, ale pak jsme si do plastových lahví nalili vařící vodu, kterou jsme si dali do spacáků, takže nám bylo příjemně teploučko celou noc. Nejvíce se dětem líbil most, na který musely jít asi 5 kilometrů pěšky a kde se natáčela pohádka Nesmrtelná teta. Na tomto táboře jsme pro děti udělali stezku odvahy a pak jsme se všichni společně prošli osvětlenou Kouřimí. Dalším zábavným místem byl vodní ráj v Kolíně, kde se děti vyřádily. Navštívili jsme i památky Kouřimi, například Lechův kámen. Povídali jsme si s dětmi o historii českých zemí (Čech a Lech). Také tu mají raritu, což jsou zvony, které jsou zavěšeny srdcem vzhůru. Pan průvodce nám teoreticky vysvětlil, jak se na zvony zvoní, dětem i mě to vzalo dech. Zvoníci v tomto městě jsou opravdu mistři, navíc musí dávat pozor, aby jim zvon nezlomil nohy. Navštívili jsme místní muzeum, ve kterém mají obaly od bonbonů a čokolád a také je tam návrh na logo kofily, který přetrvává

dodnes. Další zvláštností byla rakev, ve které bylo obtištěno tělo paní baronky. Děti tomu vůbec nechtěly věřit, ale po výkladu paní průvodkyně uvěřily a večer se docela bály.

S velkými dětmi jsem navštívila Prahu, ve které spousta z nich ještě nikdy nebyla. V tomto směru mi hodně pomohl výlet s panem Rozkopalem. Dokázala jsem se v našem hlavním městě orientovat bez větších potíží. Spali jsme ve farním centru Praha – Liboc, což je okrajová část Prahy. Nedaleko se nachází letiště Praha – Ruzyně, takže děti měly možnost vidět odlety a přiletý spousty letadel. Soustředili jsme se především na naše kulturní památky a na jejich historii, kterou jsem jim vykládala. Navštívili jsme Národní muzeum, ZOO v Tróje, Staroměstskou radnici, Karlův most, Petřínskou rozhlednu, Pražský hrad, ve kterém jsme viděli spoustu zajímavostí.

V. Anketní šetření

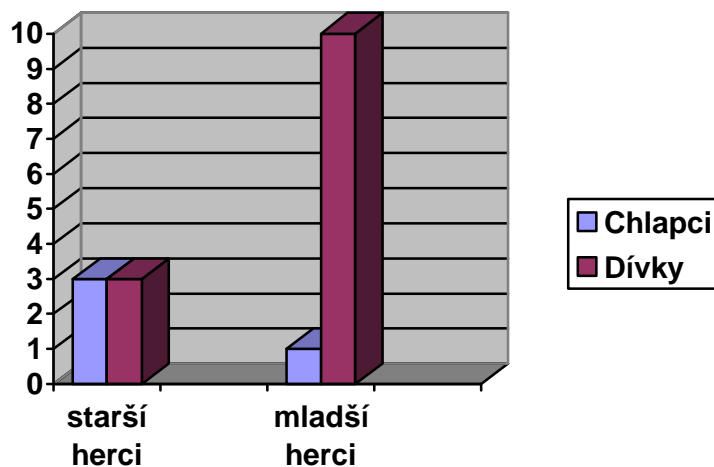
5.1. Anketa dětí z divadelního kroužku

Celkem se ankety zúčastnilo 17 dětí, které navštěvují pravidelně divadelní kroužek. Dotazník obsahoval 13 otázek, které byly napůl strukturované a napůl nestrukturované. Důvod takto sestaveného dotazníku byl ten, že dětem dělá problémy se samostatně vyjádřit a odpovědět.

1. Jsi chlapec nebo dívka?
2. Kolik ti je let?
3. Kolik let hraješ divadlo?
4. Co tě přivedlo k divadlu?
5. Chtěla by jsi na divadle něco změnit? (oblečení, kulisy)
6. Jaká role se ti nejvíce líbila a proč?
7. Baví tě tvá současná role?
8. Kvůli čemu by jsi chtěl/a skončit s divadlem?
9. Co/kdo by tě přiměl zůstat?
10. Jaký jste kolektiv?
11. Jak reagují lidé ve tvém okolí, když jim řekneš, že hraješ divadlo?
12. Ptají se tě lidé na divadlo? (na co?)
13. Myslíš si, že akce, které děláme se lidem líbí, nebo ne?

Cílem mého šetření bylo zjistit míru spokojenosti dětí v našem souboru, dále zachycení jejich osobností, jejich názorů na divadelní soubor a jeho aktivity.

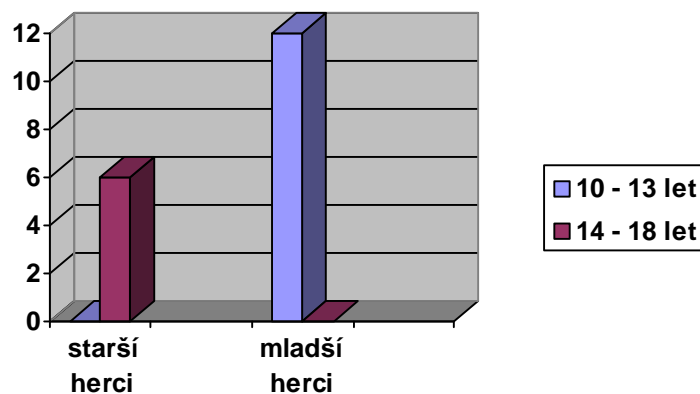
Odpovědi na otázku – Jsi chlapec nebo dívka zachycuje graf č.1.

Graf č. 1 Zdroj dat:Lucie Kretová

Z tohoto grafu vyplývá, že u starších herců je stejný počet chlapců i dívek a to 3 : 3. Kdežto u mladších herců je velká převaha dívek nad chlapci a to 11 : 1.

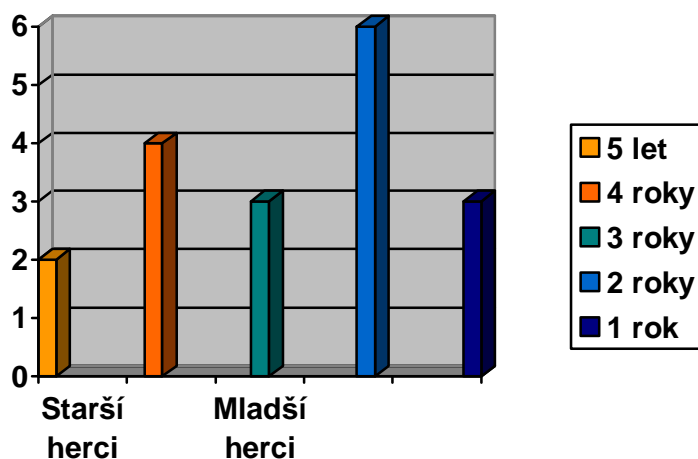
Věkovou rozmanitost dětí graf č. 2

Graf č. 2 Zdroj dat:Lucie Kretová

Graf zachycuje věkové rozhraní jednotlivé herecké skupiny. U starších herců se věk pohybuje od 14 do 18 let. V této skupině polovina herců již dosáhla 18 let. U mladších herců je věk nižší a to od 10 do 13 let. Zde je nejvíce zastoupen věk 12 let a to je 45% z celkového počtu mladších herců.

Dobu návštěvnosti divadla ukazuje graf č. 3

Graf č. 3 Zdroj dat: Lucie Kretová

Divadlo funguje již pátým rokem. Takže 5 let je maximální doba návštěvnosti divadla. Jak vidíme z grafu, od začátku vzniku chodí na divadlo 2 osoby. Nejvíce dětí hraje divadlo druhým rokem.

Důvody pro příchod k divadlu ukazuje tabulka č. 1

	Starší herci	Mladší herci
Kamarádi	1	6
Shlédnutí divadla	2	2
Zvědavost	0	3
Ostatní	3	2

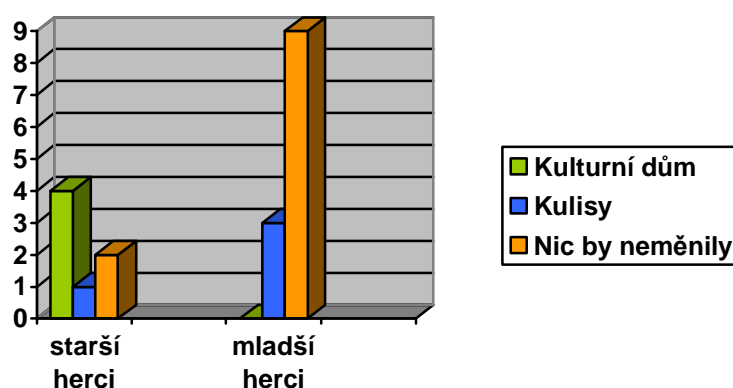
Tabulka č. 1 Zdroj dat: Lucie Kretová

Z tabulky vyplývá, že do divadla přišli starší herci, protože viděli divadelní představení svých předchůdců a tak chtěli zkusit, jaké to je hrát divadlo. Do složky ostatní patří např. to, že jiný spolek v místní obci před 5

lety nebyl. U mladších herců jsou nejpočetněji zastoupenou skupinou důvodů kamarádi. Ale také jsou děti zvědavé, co se v kroužku děje. Do ostatních důvodů u mladších herců patří to, že je to „volnej“ kroužek, do kterého děti mohou chodit a nemusí.

Následující tři grafy a tabulka zachycují postoj dětí k divadlu a jejich současným rolím

Co vše by děti chtěly změnit na divadle zachycuje graf č. 4

Graf č. 4 Zdroj dat: Lucie Kretová

Tuto otázku jsem pokládala s cílem zjistit, co všechno by děti na divadle chtěly změnit, naopak s čím jsou spokojené a nebo co jim v souboru chybí.

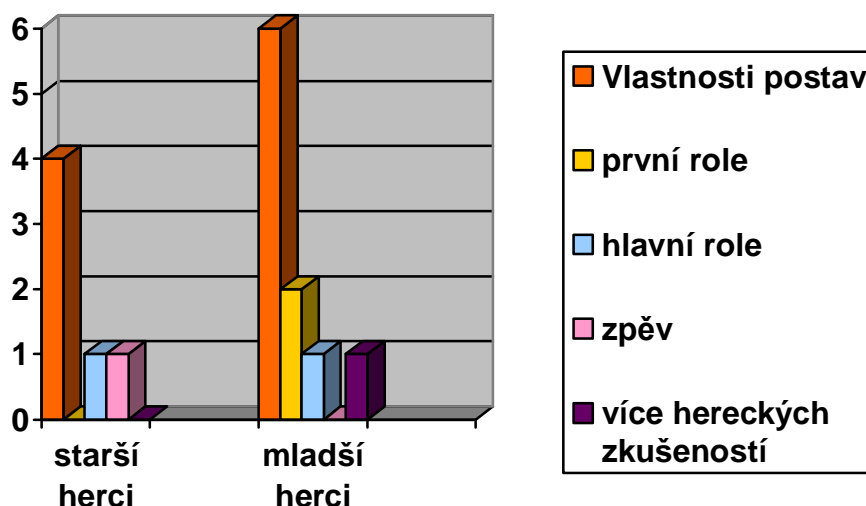
Jak je z grafu patrné, většina dětí by na divadle nic neměnila. Procentuálně je spokojenost dětí 65 %. Zbytek dětí by na divadle změnil kulturní dům a kulisy. Kulisy děti chtějí z pevnějšího materiálu, než je nyní, a také je chtějí barevnější a hezčí.

Role, které se dětem nejvíce líbily, jsou zachyceny v tabulce č. 2

Mladší herci			Starší herci		
Počet dětí	Role	Rok premiéry	Počet dětí	Role	Rok premiéry
2	Princezna	2007	1	Čert Belínek	2005
2	Dvorní dáma	2007	1	Princezna Zlatovláska	2004
1	Amíra	2006	1	Čert Bublá	2006
1	Princ	2007	1	Kačka – vesnická dívka	2006
1	Komorník	2007	1	Čáry Felčáry	2005
1	Rádce	2007			
1	Honza	2007	1	Lucifer	2006
1	Trpaslík	2007			

Tabulka č. 2 Zdroj dat: Lucie Kretová

Důvody proč se dětem líbila daná postava nejvíce, jsou zachyceny v grafu č. 5

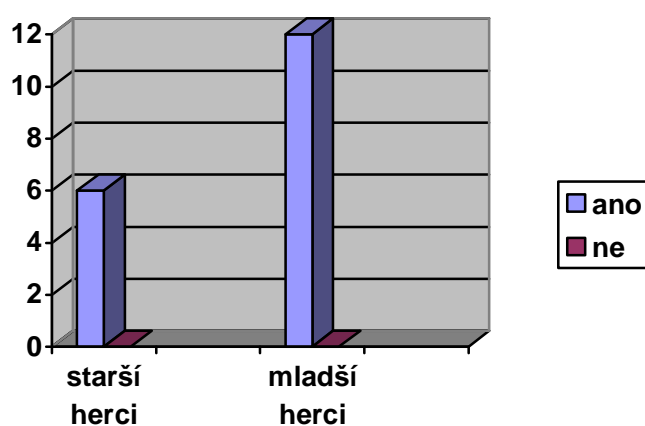
Graf č. 5 Zdroj dat: Lucie Kretová

Otázka mi měla objasnit, jaké role mají děti rády a jaké se jim nejlépe hrály. U starších herců, jak vyplývá z tabulky, jsou role roztroušeny do všech let, ve kterých byly pohádky hrány. Je to dáno také tím, že starším hercům se

nejvíce líbily jejich role pro jejich povahové vlastnosti, které byly dobré, ale i zlé. Dalšími důvody, které děti uváděly, byly např. „protože postava byla jako já“, „protože postava byla taková ztřeštěná“ aj.

Mladším hercům se líbila pohádka, kterou hráli v roce 2007. Důvody byly takové, že se jim moc líbily postavy, které hrály, ale i například „byla to srandovní postava,“ byla to hodná postava“, aj.

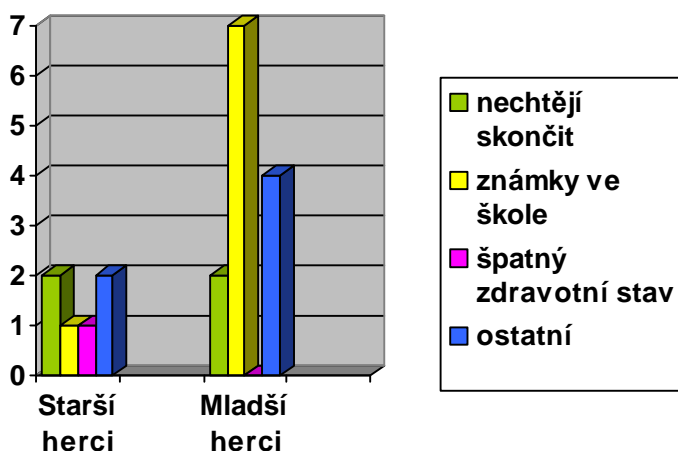
Spokojenost dětí s jejich současnou rolí zachycuje graf č. 6

Graf č. 6 Zdroj dat: Lucie Kretová

Z této otázky jsem chtěla zjistit, zda jsou děti spokojené či nespokojené se svojí rolí. Jak ukazuje graf všechny děti jsou spokojené.

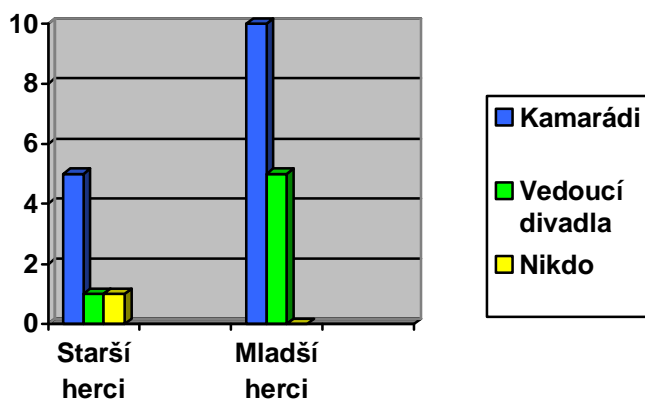
Důvody skončení působnosti dětí v divadle ukazuje graf č. 7

Graf č. 7 Zdroj dat: Lucie Kretová

Cílem otázky bylo zjistit, kvůli čemu by děti z divadla chtěly odejít. Jak je vidět z grafu, především u mladších herců, je velkým důvodem škola. Lépe řečeno prospěch ve škole. Do složky „ostatních“ u mladších herců patří například hádky v divadelním kolektivu, nebo domácí práce, které by nestíhaly udělat apod. U starších jsou důvody velmi odlišné. Nepřevažuje zde položka „škola“, ale velmi vyrovnané jsou položky „nechtějí skončit“ a „ostatní“. Jako důvod „ostatní“ zde bylo uvedeno stěhování do jiného města a protože by je činnost v divadle přestala bavit.

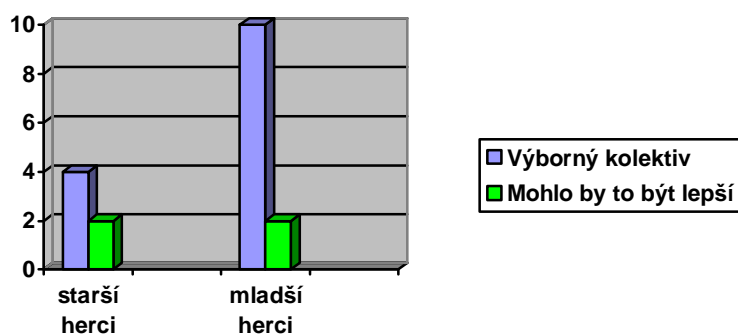
Důvody, kvůli kterým by v divadle zůstali zachycuje graf č. 8

Graf č. 8 Zdroj dat: Lucie Kretová

Z otázky jsem chtěla zjistit, zda by děti někdo mohl ovlivnit, nebo jim pomoci v jejich rozhodování. Graf nám ukazuje, že jsou velmi důležití kamarádi, kvůli kterým by se jedinci rozhodli zůstat. U starších herců je kolektiv více upevněný a jsou zde propletené vztahy, na kterých kolektiv stojí. U mladších herců hrají důležitou roli kamarádi, ale i vedoucí divadla.

Hodnocení kolektivu ukazuje graf č. 9

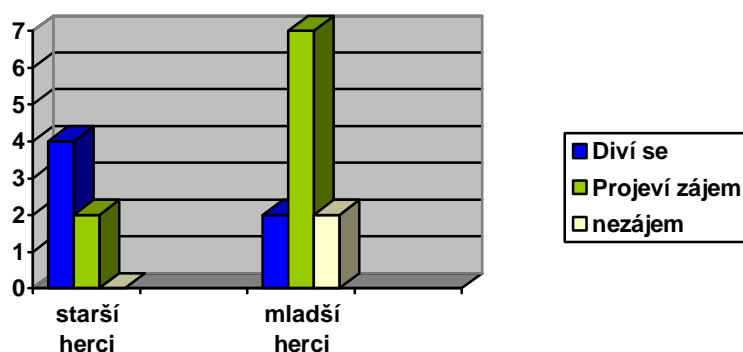
Graf č. 9 Zdroj dat: Lucie Kretová

Cílem této otázky bylo zjistit určité neshody a problémy v kolektivu. Jak ukazuje graf, žádné velké problémy se neobjevily. U mladších herců se velmi projevil příchod dvou nových dívek, což je zelený sloupec, kdy se dívky ještě necítí úplně srovnané s kolektivem. U starších herců zase zelený sloupec značí chlapce, kteří chtěli odejít ale rozmysleli si to.

Kontex divadelního souboru v obci

Těmito otázkami jsem se chtěla dovědět jak děti zachycují zpětné reakce okolí na jejich práci.

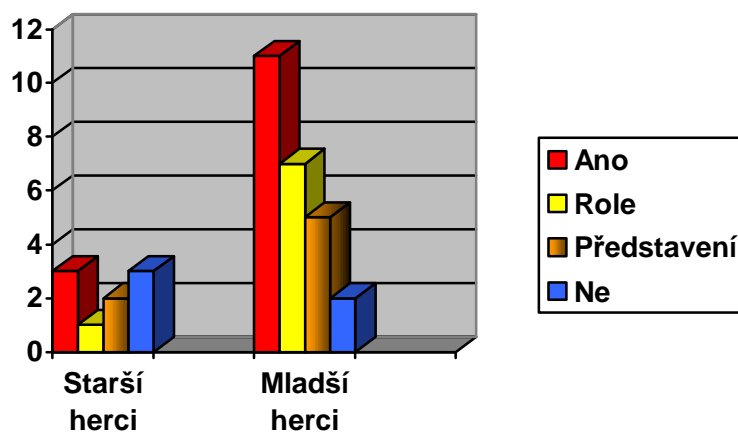
**Jak reagují lidé ve tvém okolí, když jim řekneš, že hraješ divadlo?
Graf č. 10**

Graf č. 10 Zdroj dat: Lucie Kretová

Jak je vidět z grafu, nejvíce se podle starších dětí lidé diví jejich práci. U mladších dětí projeví zájem o jejich činnost. Ale také u dvou jedinců se objevuje nezájem a to je u dívek, které nově nastoupily do divadla (okolí ještě neví, že patří do divadla).

Ptají se tě lidé na divadlo? Pokud ano tak na co? Graf č. 11

Graf č. 11 Zdroj dat: Lucie Kretová

U starších herců se vyrovnávají odpovědi ano a ne. Odpověď ano je dále rozebrána. Kdy se lidé zajímají o roli, kterou dítě hraje a o další

představení či akce divadelního souboru. U mladších herců je vidět, jak se okolí a lidé zajímají o to, co bude dál. Co připravujeme, co děti hrají. Převažuje zájem veřejnosti o činnost divadelního souboru.

Myslíš si, že akce, které děláme se lidem líbí nebo ne?

Všechny děti na tuto otázku odpověděly „ano líbí“. Odůvodnily si to tím, že kdyby se akce, které divadlo pořádá, lidem nelíbily tak by na ně nechodily.

5.1.1.Reflexe

Z toho, co jsem se dozvěděla od dětí, jsem příjemně překvapena. Mnoho věcí jsem nevěděla. Děti jsou nadšené tím, co dělají, jsou rády za to, co mají a jsou hlavně spokojené a šťastné. Jejich práce je baví a jsou na ni hrdí. Kolektiv je báječný, což jsem sama poznala, i když se děti občas pohádají nebo si vymění názory, za chvíli se zase udobří a hlavně si pomáhají a nenechají jeden druhého v maléru. Také se jim úspěšnost jejich práce vrací v názorech okolí, které jsou vcelku pozitivní.

Mladší herci mají velký strach z školního prospěchu a proto, když potřebují, tak přijdou, a společně se učíme, nebo děláme různé projekty apod.

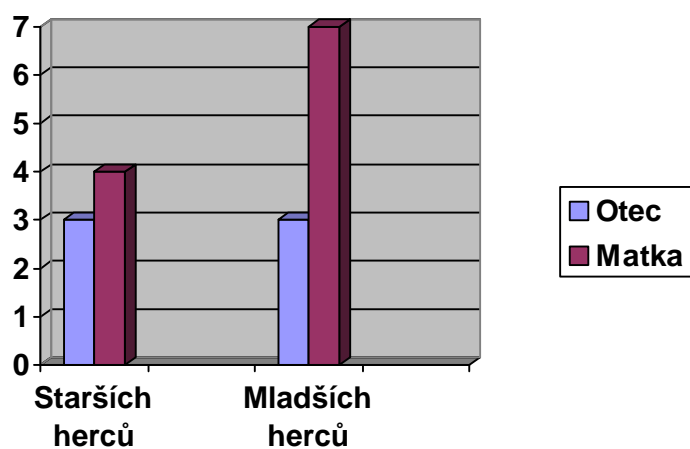
5.2. Anketa rodičů dětí

Do každé rodiny byly dány 2 dotazníky. Většinu dotazníků však vyplnily jen matky. Na dotazníku se podílelo 17 rodičů. Dotazník obsahoval celkem 8 otázek:

1. Jste otec nebo matka?
1. Souhlasíte s tím, že vaše dítě chodí do divadelního souboru?
2. Proč své dítě podporujete v jeho práci v divadelním souboru?
3. Jakým způsobem dítě podporujete v jeho práci? (např. učíte se s ním roli...)
4. V čem spatřujete smysl práce dětí v divadelním souboru?
5. Jak by jste ohodnotili naše divadelní představení? (stupnice od 1 do 5)
6. Myslíte si, že divadlo má podíl na růstu osobnosti vašeho dítěte?
7. Pokud ano, tak prosím napište konkrétně v čem.

Cílem dotazníku pro rodiče bylo zjistit, jak jsou spokojeni s fungováním divadelního souboru a činností svých dětí. Také bylo cílem zjistit, zda jsou s něčím nespokojeni a proč.

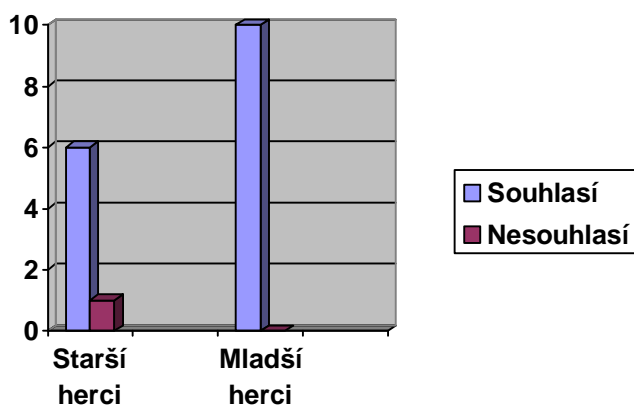
Odpovědi na otázku jste otec nebo matka? Zachycuje graf č. 12

Graf č. 12 Zdroj dat: Lucie Kretová

Jak je z grafu patrné, na dotazy odpovídaly především matky.

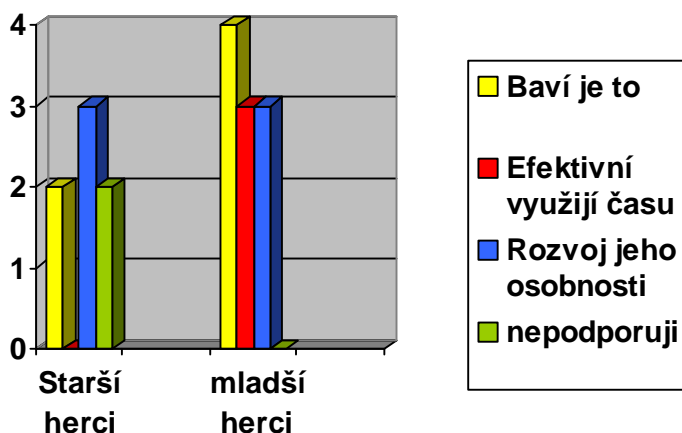
Souhlasíte s tím, že vaše dítě chodí do divadla? Odpovědi ukazuje graf č. 13

Graf č. 13 Zdroj dat: Lucie Kretová

Jak je vidět z výsledků grafu, většina rodičů souhlasí s návštěvností svých dětí v divadle. Je tu jedna maminka, která nesouhlasí s tím, že její dcera chodí do našeho souboru. Tato dívka je již plnoletá.

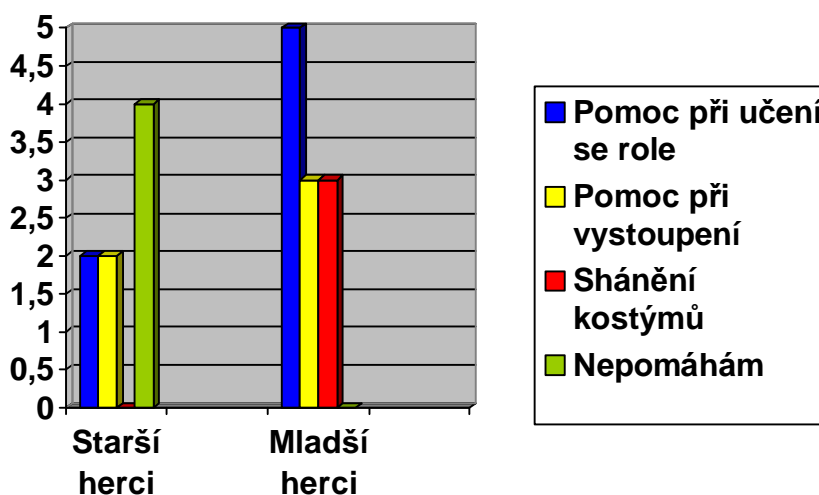
Proč své dítě podporujete v jeho práci v divadelním souboru? Graf č. 14

Graf č. 3 Zdroj dat: Lucie Kretová

U starších herců je to z důvodu rozvoje jeho osobnosti. Stejný počet hlasů dostala položka „nepodporuji“ s tím, že děti činnost baví. Naopak u mladších herců je největším důvodem, že činnost děti baví. Následuje rozvoj osobnosti s efektivním využitím času. Tyto dvě položky jsou v rovnováze.

Způsoby jakými podporují rodiče své děti v jejich práci ukazuje graf č. 15

Graf č. 4 Zdroj dat: Lucie Kretová

Z otázky jsem chtěla zjistit, zda rodiče podporují své děti v činnosti, kterou provozují. Jak je vidět, mladším hercům pomáhají rodiče často. Nejvíce s učením role, ale také s přípravou na vystoupení a také se sháněním kostýmů. Starším hercům, jak vyplývá z grafu, rodiče převážně nepomáhají.

V čem spatřujete smysl práce dětí v divadelním souboru? Tabulka č. 3

Důvody	Starší herci	Mladší herci
Získávají odpovědnost	0	2
Růst osobnosti	1	6
Práce v kolektivu	2	5
Žádný není	4	0

Tabulka č. 3 Zdroj dat: Lucie Kretová

Jak je vidět z tabulky, většina rodičů starších dětí nespatřuje žádný smysl práce v divadelním souboru. U mladších dětí je velmi výrazným faktorem růst osobnosti a také práce v kolektivu.

Hodnocení našeho divadelního představení ukazuje tabulka č. 4

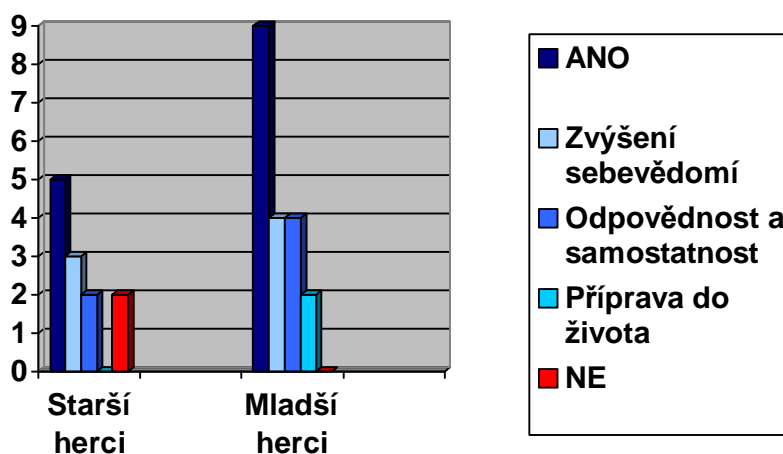
Pozn. rodiče známkovali jako ve škole

Klasifikace	Starší herci	Mladší herci
Výborné	4	5
Chvalitebné	2	5
Dobré	1	0
Dostatečné	0	0
Nedostatečné	0	0

Tabulka č.4 Zdroj dat: Lucie Kretová

V tabulce se objevuje nejvyšší hodnota dobré a to jedenkrát, takto hodnotila naše představení jedna maminka. Položky chvalitebné a výborné jsou u mladších herců vyrovnané. U starších herců převažuje položka výborné.

Myslíte si, že divadlo má podíl na růstu osobnosti vašeho dítěte a v čem konkrétně? Graf č. 5

Graf č. 5 Zdroj dat: Lucie Kretová

Podle odpovědi si 88 % rodičů myslí, že divadlo má podíl na růstu osobnosti jejich dítěte. Stejnou hodnotu mají položky zvýšení sebevědomí a odpovědnost se samostatností u mladších herců. U starších herců si dva rodiče myslí, že divadlo nerozvíjí osobnostní růst jejich dětí.

5.2.1. Reflexe

Rodičovský dotazník mě především u velkých herců velmi zklamal. Odpovědi rodičů se minuly s mým očekáváním a hlavně s mou představou, že je vše v pořádku. Díky tomu, že dotazník byl anonymní, se rodiče odvážili více věcí vytknout a vypsát, než by se mi odvážili říci kdy do očí. Velmi mě mrzí, že své dospívající děti nedokáží podpořit, v tom co dělají. Neocení jejich snahu, divadlo posunout dále a zviditelnit ho. Také si myslím, že velkým

důvodem proč jsou rodiče u velkých herců proti divadlu, je práce. Když například zkoušíme v sobotu děti nemohou dělat různé domácí práce. V zimě je tolerance vůči času samozřejmě větší, protože není tolik práce venku jako v létě. Tam je to podstatně horší.

Naopak u mladších herců mě výsledky šetření velmi potěšily. Tam jsem si myslela, že děti zaměstnávám časově více, ale rodiče jsou spokojeni, což dokazují i předchozí grafy a tabulky. Také je pravdou, že kdyby nechodily na divadlo, trávily by volný čas u televizí či počítačů. Takhle mají alespoň zážitky a rozvíjí se jejich osobnost. Jsem potěšena tím, že rodiče sami vidí, jak jejich dítě odbourává určité meze a dokáže samo čím dál více věcí. Děti samy přicházejí s nápady, jak naše divadlo vylepšit, co bychom ještě mohly v obci pořádat a to je pro mě důležitý poznatek.

VI. Závěr

Ve své práci jsem podrobně popisovala dramatickou činnost a kulturní prostředí v malé vesnici na Vysočině, kde se divadlo stává důležitou složkou kulturního života v obci.

Cíl mé diplomové práce, a to zjistit zájmy a osobní angažovanost v divadelní práci dětí, ale i dospělých jsem splnila. Zaměřila jsem se zejména na názory dětí a jejich rodičů, které jsem následně vyhodnotila.

Dramatická výchova se může využívat také na 1. stupni základních škol. Je zde neomezený rozsah témat, které se pro děti dají upravit a připravit, tak, že jim pomohou v pochopení probírané látky. Dramatická výchova se dá použít především v naukách, ale v českém jazyce či matematice také není problém ji uplatňovat.

Činnosti související s divadlem všestranně rozvíjí osobnost dítěte.

Seznam literatury a prameny

Disman Miroslav: *Receptář dramatické výchovy*. Praha, SPN 1976.

Macková Silva: *Dramatická výchova ve škole*. Brno, DiFa JAMU 1995. ISBN 80-85429-16-0.

Machková Eva: *Základy dramatické výchovy*. Praha, SPN 1980.

Slavík Miroslav: *Cesta k divadelnímu tvaru s dětským kolektivem*. Praha, IPOS – ARTAMA 1996. ISBN 80-7068-094-6.

Štembergová-Kratochvílová Šárka: *Metodika mluvní výchovy dětí*. Praha, STD 1994. ISBN 80-901 660-1-6.

Valenta Josef: *Metody a techniky dramatické výchovy*. Praha, Agentura STROM - Jana Hrubá 1998. ISBN 80-86106-02 -0.

Vyskočilová Eva: *Cvičení z pedagogické praxe I*. Praha, SPN 1978.

Jiné zdroje:

Haškovec Vít, Müller Ondřej: *Kdo byl kdo, Galerie géniů*. Praha, Albatros 1999.

Kronika obce Stará Říše 1. část, různí autoři

www.wikipedia.cz

VII. Přílohy

7.1. Pohádka

O stromečkovi

Babička vypráví dětem pohádku – ty si sednou okolo ní.

Babička – Děti, chtěly byste slyšet pohádku?

Dítě – Babičko, vždycky rádi posloucháme tvoje pohádky.

Babička – Dobrá, pohodlně se posaďte a poslouvejte.

Byla jednou jedna vesnička, docela maličká, měla jenom 5 domečků a za tou vískou byl les, co les, byl to lesík, vlastně ani ten to nebyl, stáli tam totiž jen tři smrky. Prostřední smrček byl nafoukaný, všemi opovrhoval a nad každého se vytahoval.

Stromeček – Já jsem ale krásný, moje jehličky jsou nejkrásnější na světě.

Bodlinka – To není pravda, jsi úplně stejný jako my (fňuká).

Bodlináček – Bodlinko, neplač. Nemá to cenu.

Stromeček – Počkejte zítra, zítra budu ještě hezčí .

Bodlináček – Zítra? Zítra budeš stejný jako dneska a pokud nezaprší, bude ještě víc sucho a opadají ti jehličky.

Bodlinka – To bych se potom smál já.

Stromeček – To se ještě uvidí.

Babička – Sluníčko pomalu zašlo za obzor a stromeček přišel na způsob, kterým by ukázal svým kamarádům, že je stejně nejhezčí.

Stromeček – Paní lesa, kde jsi? Potřebuji tvojí pomoc!

Paní lesa – Co si přeješ, stromečku?

Stromeček – Udělej něco, abych byl ještě krásnější, aby mi všichni záviděli a aby...(zívne a usne).

Paní lesa – Jak myslíš, tady máš, co jsi chtěl.

Babička - Paní lesa mu spolu se svými družkami vyhoví. Když se ráno stromeček probudí nestačí se divit, jaká se přes noc stala proměna.

Stromeček – Jé jé jé já mám lupínky, jsou celé zelené a jsou nejkrásnější na světě, jé já jsem tak rád!! A když jsem teď tak krásný, už se s vámi nebudu kamarádit.

Bodlínáček – Nám to nevadí, ale kde jsi je vůbec vzal? Jak to, že máš lupínky?

Stromeček – Poprosil jsem lesní paní.

Bodlinka – Říkal jsem si, že v tom musí být čáry.

Stromeček – Jsou, ale stojí to za to (dál se fintí a vychloubá).

Babička – Jenže co se nestalo – z posledního domečku, ve kterém zapomněli zavřít vrátka od chlívku, utekla koza i s kůzlaty a hned si všimne stromečku.

Koza – Kůzlátka, podívejteeeee, dneska se nasnídámeeee, taková krásný strom, mééé, dejte si.

Kůzlata – my máme hlad – mňam, mňam to je dobrý mňam!!

Koza – A jsou v tom vitamíny, jen papejteee.

Stromeček – No to je hrůza, oni my všechny lístky snědli, já to takhle nenechám, Paní lesa?

Babička – A tak mu paní lesa opět pomohla, tentokrát mu však vyčarovala lupínky skleněné, ty mu nemůže koza sníst. A stromeček je ještě víc nafoukaný.

Stromeček – Heč, heč, skleněné lupínky jsou stejně nejlepší. Vy máte jen jehličky, ty píchají a jsou škaredé..sklo..to je vynález.

Bodlínáček – No a co, my jsme rádi, že máme svoje bodlinky, protože nám je žádná koza nesežere.

Bodlinka –To je pravda, podívej, Bodlínáčku, co to je na té obloze.

Bodlínáček – Vypadá to na bouřku, konečně zaprší.

Bodlinka – Ano, ale radši se zapři kořínky, protože i fouká.

Babička – Přihnal se veliká vichřice. Všechny stromečkovy lupínky do jediného se o sebe rozbily. To se mu vůbec nelíbilo, přišel na jiný způsob. Zavolal lesní paní a spustil.

Stromeček - Zlaté, dej mi zlaté, celé ze zlata, ty mi nesežere ani koza, ani mi je nerozbije vichřice.

Lesní paní – Jak myslíš, máš je mít.

Stromeček – Ty jsou nejkrásnější, a jak se třpytí do daleka, každý bude vědět, že za vesnicí je krásný zlatý smrk.

Babička – Jenomže vesnicí právě procházel jeden lupič, když viděl, že se v dálce něco blýská, zamířil tím směrem.

Tulák – To jsem jak živ neviděl. Strom a má zlatý lupeny. Přece je tu nenechám. No pojď sem, k tatínkovi, a ty taky...šup...a je to, mám je skoro všechny.

Stromeček – Kamarádi, ať mi nekrade moje lupínky. To jsou moje zlaté lupínky!

Tulák – Krásně tu ten lesík ševlí...táák..a jsou moje..měj se krásně, strome

Babička – S tímhle stromeček nepočítal, opět mu zbyly jen holé větvičky, byl moc smutný a v tom si vzpomněl na poslední řešení.

Stromeček – Paní lesa, mám poslední přání, vrať mi moje staré jehličky, už se nikomu nikdy nebudu posmívat, nikdy se nebudu vytahovat, jen mi je, moc prosím, vrať!

Lesní paní - Vidím stromečku, že jsi se poučil. Nikdy se nad nikoho nevytahuj a buď spokojen s tím co máš. (pokyne pomocnicím a ty mu přiřarují jeho jehličky).

Stromeček – Takhle je to nejlepší, Kamarádi, moc se omlouvám, už nikdy nebudu chtít být lepší jak vy.

Bodlinka – Hurááá dostal rozum!

Bodlináček – Hurááá konečně!

Babička – A tak se nám stromeček poučil, od té doby tam ty tři smrky stojí doposud a jsou rádi, že mají jeden druhého.

Děti – Babičko, povídej další!

Babička – Ale ne, zase příště! Hezky se uložte a nechte si zdát něco pěkného.
Dobrou noc!

7.2. plakát našeho veřejného vystoupení

DOBROVOLNÉ SDRUŽENÍ DĚTÍ ZE STARÉ ŘÍŠE
POŘÁDÁ DIVADELNÍ POHÁDKU

7.3. fotografie z našich představení

O brejlaté princezně – mladší herci 2007

Jak byla čertům v pekle zima – starší herci 2007

Přípravy na divadlo a naše kulisy

Výlet v Kouřimi mladší herci 2007

